

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка  
Факультет іноземної та слов'янської філології  
Кафедра англійської філології та лінгводидактики

**Панченко Юлія Олександрівна**

**ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В  
АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ  
7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка  
Спеціальність 014 Середня освіта. Мова і література (англійська)  
Спеціалізація 014.021 Англійська мова і література  
Освітня програма Середня освіта (Англійська мова і література)

Кваліфікаційна робота  
на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник

\_\_\_\_\_ М.В. Дука,  
кандидат педагогічних наук,  
ст.викл. кафедри англійської  
філології та лінгводидактики

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2021 року

Виконавець

\_\_\_\_\_ Ю.О. Панченко

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2021 року

Sumy Makarenko State Pedagogical University  
The Department of Foreign and Slavic Philology  
The Chair of English Philology and Linguodidactics

**Panchenko Yulia Oleksandrivna**

**FORMATION OF LEARNING-STRATEGIC COMPETENCE IN THE  
ENGLISH LANGUAGE MONOLOGUE SPEECH OF 7<sup>TH</sup> GRADE PUPILS  
OF SECONDARY SCHOOL**

Field of Study 01 Education/Pedagogics

Program subject area 014 Secondary Education.

Language and Literature (English)

Study program 014.021 English Language and Literature

Educational program Secondary Education

(English Language and Literature)

Graduation Project

**Supervised by**

Associate Professor

Duka M.V.

**Performed by**

Panchenko Yulia

Sumy 2021

## ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	12
1.1. Зміст та структура навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні.....	12
1.2. Лінгвопсихологічні особливості монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності.....	18
1.3. Психологічне портфоліо учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	23
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	30
2.1. Проблема класифікації стратегій у методиці навчання іноземних мов.....	30
2.2. Методичний потенціал пам'яток як засобу формування навчальних умінь під час навчання монологічного мовлення.....	33
2.3. Етапи формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	39
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3 ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	44

3.1. Підсистема вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	44
3.2. Експериментальне дослідження процесу формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	54
3.3. Методичні рекомендації до організації роботи з формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	58
Висновки до розділу 3.....	60
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	70
SUMMARY.....	128

## СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

ІМ – іноземна мова

КММ – компетентність у монологічному мовленні

ЛО – лексичні одиниці

ЛК – лексична компетентність

АММ – англomовне монологічне мовлення

ММ – монологічне мовлення

НСтК – навчально-стратегічна компетентність

## ВСТУП

**Актуальність** дослідження проблеми формування навчально-стратегічної компетентності (НСтК) в англomовному монологічному мовленні (АММ) в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти зумовлена низкою чинників.

В Україні відбуваються інтенсивні зміни у всіх сферах життя, підвищується попит на співробітників, що вільно володіють різними іноземними мовами, особливо англійською як мовою міжнародного спілкування. У зв'язку з цим в освіті робиться акцент на іншомовне навчання, що зумовлює необхідність формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК), метою якої є не тільки отримання знань, набуття навичок та розвиток умінь, а готовність використання їх у процесі англomовного спілкування.

Однією із складових ІКК є компетентність у ММ. Формування компетентності в ММ є важливим, адже учні мають уміти вільно висловлювати свою думку, легко здійснювати мовленнєву комунікацію в різних обставинах та сферах спілкування. Проблемою вивчення ММ як виду мовленнєвої діяльності займалися такі науковці, як А. А. Алхазішвілі [2], Ф. С. Бацевич [4], О. Б. Бігич [6], Г. Е. Борецька [6], Н. Ф. Бориско [9], М. О. Деркачева [16], С. Ю. Ніколаєва [25], О. М. Устименко [36], В. Л. Скалкін [34] та ін.

Окрім компетентності у ММ, зараз особливо необхідним є формування НСтК. У 2020 році викликом для усіх країн світу в тому числі і для України стало поширення коронавірусної хвороби (COVID 19), яка внесла разючі зміни в усі сфери життя та трансформує основні тенденції в системі освіти. Учасники освітнього процесу зіткнулися з новою дистанційною формою навчання. Перед ними постало завдання навчитися працювати в онлайн-режимі. У зв'язку з цим на перший план вийшло самостійне навчання координоване вчителем. Відомо, що багато учнів не володіють стратегіями НСтК під час вивчення іноземної мови. У них не повністю розвинені навички та вміння вибирати й використовувати найбільш ефективні стратегії відповідно до навчальних цілей та індивідуальних особливостей, самостійно контролювати правильність цього вибору, звертатися

по допомогу чи роз'яснення, знижувати тривожність, долати різні складнощі у процесі вивчення ІМ та спілкування нею.

Проблемою формування НСтК займалося досить багато вчених, які досліджували різні аспекти НСтК у контексті опанування ІКК. Серед них О. Б. Бігич [25], Н. Є. Білоножко [7], Н. Ф. Бориско [25], О. П. Брусяніна [10], Ю. П. Гудима [14], І. П. Задорожна [19], Л. О. Карева [21], Н. Ф. Коряковцева [23], Т. О. Олійник [30], Л. В. Ягеніч [42], М. Кенейл та М. Свейн [43], Дж. О'Мейллі та А. Шамот [44; 45], Р. Л. Оксфорд [46] та ін. Так, наприклад, І. П. Задорожна сформулювала теоретико-методичні засади організації самостійної роботи студентів з оволодіння ІКК. Ю. П. Гудима розкрила методичні передумови формування в учителів англійської мови НСтК в діалогічному мовленні. Серед зарубіжних учених вагомий внесок у дослідження проблеми формування НСтК зробила Р. Оксфорд, розробивши одну із перших класифікацій стратегій в якій до прямих стратегій було віднесено стратегії запам'ятовування, когнітивні та компенсаторні, а до непрямих належать соціальні, афективні та метакогнітивні.

Проте проблема формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти науковцями активно не вивчалася. Анкетування, проведене серед учнів 7-х класів, показало, що рівень сформованості НСтК в АММ в учнів є невисоким. Дані анкетування свідчать, що 70% учнів вважають, що на уроках англійської мови їх рідко знайомлять із різними видами стратегій, проте більшість із них 86% бажають опанувати нові стратегії та відпрацювати раніше засвоєні.

Ураховуючи психологічні дослідження таких вчених, як Л. І. Божович [8], І. С. Булах [11], Л. С. Виготського [12], Д. Б. Ельконіна [41], І. О. Зимні [20], М. В. Савчина [33], О. В. Скрипченко [35] та інших можемо стверджувати, що підлітковий вік є найкращим періодом для початку формування навчальної автономії та НСтК, адже в цей період учні найбільше проявляють бажання бути самостійними, автономними у всіх сферах своєї діяльності та незалежними від

дорослих. Тож, недарма опанування НСтК у АММ викликає великий інтерес в учнів 7-го класу.

Таким чином, **актуальність** теми дослідження зумовлена:

- віковими особливостями учнів 7-х класів, які сприяють ефективному формуванню НСтК у АММ;
- недостатнім рівнем сформованості НСтК у АММ в учнів 7-х класів та браком досліджень щодо її формування.
- потребою у розробленні науково обґрунтованої методики формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

**Об'єктом дослідження** є процес формування навчально-стратегічної компетентності у англomовному монологічному мовленні в учнів підліткового віку в закладах загальної середньої освіти.

**Предметом дослідження** є методика формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

**Мета дослідження** полягає в теоретичному обґрунтуванні та в практичній розробці технології формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) визначити зміст та структуру навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні;
- 2) з'ясувати лінгвопсихологічні особливості монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності;
- 3) скласти психологічне портфоліо учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти;
- 4) класифікувати стратегії, що сходять до складу навчально-стратегічної компетентності;
- 5) охарактеризувати методичний потенціал пам'яток як засобу формування навчальних умінь;



б) проаналізувати етапи формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти;

7) розробити підсистему вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти;

8) провести експериментальне дослідження процесу формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти;

9) сформулювати методичні рекомендації до організації роботи з формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз, синтез та узагальнення інформації вітчизняних та зарубіжних джерел у галузі психології, педагогіки, лінгвістики, методики навчання ІМ, а також діючих навчальних програм, сучасних підручників з англійської мови для учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти з метою характеристики змісту та структури НСтК у АММ, визначення лінгвопсихологічних особливостей ММ як виду мовленнєвої діяльності, а також з метою моделювання навчального процесу з застосуванням запропонованої методики й аргументація створеної підсистеми вправ; *емпіричні* – опитування учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти з ціллю дослідити частоту використання пам'яток на заняттях з англійської мови та методичний експеримент для перевірки ефективності запропонованої методики навчання; *статистичні* – роз'яснення результатів методичного експерименту з метою виявлення ефективності представленої методики навчання з використанням розробленої підсистеми вправ та обґрунтування необхідності застосовувати представлену методику у навчальному процесі.

**Наукова новизна дослідження** полягає в тому, що:

1) *уперше* теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено методику формування навчально-стратегічної компетентності у англомовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти: розглянуто різницю між інструкцією та пам'яткою, визначено методичний потенціал пам'яток як засобу формування навчальних умінь, зазначено етапи формування навчально-стратегічної компетентності у англомовному монологічному мовленні та сформульовано методичні рекомендації щодо організації роботи з формування навчально-стратегічної компетенції у англомовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти;

2) *систематизовано* теоретичні передумови формування навчально-стратегічної компетентності у англомовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів;

**Теоретична цінність дослідження** полягає в систематизації теоретичних передумов для формування навчально-стратегічної компетентності у англомовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти; визначено методичний потенціал пам'яток як засобу формування навчальних умінь та розроблено підсистеми вправ для формування навчально-стратегічної компетентності у англомовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

**Практична цінність дослідження** полягає у здійсненні відбору навчального матеріалу для формування навчально-стратегічної компетентності; в розробці підсистеми вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англомовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти на матеріалі тем «School life» та «Sport in our life» та наданні методичних рекомендацій щодо організації роботи з формування навчально-стратегічної компетентності в англомовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

**Апробація результатів дослідження** здійснювалася на наступних конференціях:

1. I Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Макаренківські читання: філологічні та методичні студії» (28–29 квітня 2021 року).
2. VIII International Scientific and Practical Conference «The World of Science and Innovation» (10–12 March 2021).

Результати магістерської роботи представлені в **публікаціях**:

1. Дука М. В., Панченко Ю. О. Особливості змісту та структури навчально-стратегічної компетентності. *The world of science and innovation : abstracts of the 8<sup>th</sup> International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House, London, United Kingdom, 2021. P. 60–64.

2. Панченко Ю. О. Класифікація стратегій як компоненту навчально-стратегічної компетентності у процесі навчання іноземних мов. *Макаренківські читання: філологічні та методичні студії* : матеріали I Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (28–29 квітня 2021 року). Суми : СумДПУ, 2021. С. 135–138.

3. Панченко Ю. О. Проблема формування навчально стратегічної компетентності у методиці викладання іноземних мов: ретроспективний аналіз. *Актуальні питання філології та методології* : збірник статей студентів / за ред. В. В. Герман. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 291 с.

**Структура роботи.** Робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (48 найменувань, з них 6 – іноземною мовою), додатків та резюме англійською мовою. Загальний обсяг роботи становить 130, з яких 58 – додатки.

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

### 1.1. Зміст та структура навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні

У цьому пункті ми з'ясуємо зміст та визначимо структуру навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні.

Сучасний світ характеризується тенденцією до встановлення міжнародних стосунків, зростанням політичних та економічних зв'язків та, як наслідок посиленням глобалізаційних процесів у різних галузях науки, культури, а також освіти. Ця тенденція вплинула на збільшення важливості міжкультурної комунікації як процесу обміну інформацією між представниками різних культур. На думку І. І. Халєєвої, міжкультурна комунікація – це комплекс специфічних процесів, що допомагають партнерам по спілкуванню з різних культур і мов взаємодіяти, усвідомлюючи що кожен із них є «іншим» та розуміючи певну «інакшість» одине одного [38, с. 277]. Отже, всі ці процеси призводять до необхідності оновлення всієї системи навчання.

У зв'язку із вищезазначеними змінами, у Концепції про Нову Українську школу подається нова ціль освіти «модернізація та розвиток освіти, що передбачає побудову ефективної системи національного виховання особистості на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини, формування соціально зрілої творчої та самостійної особистості, громадянина України» [29, с. 10]. Це означає, що пріоритетним завданням є формування такої особистості, яка усвідомлює свою приналежність до певної соціальної групи та до європейської цивілізації у цілому, здатна вільно

користуватися соціально-стратегічними вміннями, легко адаптуватися до життєвих ситуацій, ставити особисті цілі та розробляти стратегії для їх досягнення [5, с. 84].

У ХХІ столітті з появою нових стратегій розвитку освіти з'являється компетентнісний підхід до процесу навчання. Як результат цього учитель під час підготовки та проведення своїх уроків має приділяти увагу формуванню та розвитку ключових компетентностей в учнів. Говорячи про уроки англійської мови, то як стверджує С. Ю. Ніколаєва, в учнів мають бути сформовані такі базові компетентності: мовна (лексична, фонетична, граматична), мовленнєва (компетентності у читанні, аудіюванні, письмі та говорінні), навчально-стратегічна та лінгвосоціокультурна [25, с. 91], які нами унаочнені у вигляді рисунка 1.1.



Рис. 1.1. Структура іншомовної комунікативної компетентності.

Наступна логіка роботи потребує більш детального аналізу поняття «навчально-стратегічна компетентність» (НСТК) та її місця у навчанні іноземних мов та культур.

На сучасному етапі розвитку методики викладання іноземних мов і культур проблема формування НСтК є досить актуальною та заслуговує на особливу увагу. Через поширення коронавірусної хвороби (COVID 19) всі учасники освітнього процесу вимушені опановувати дистанційну форму навчання, вчитися засвоювати навчальний матеріал у синхронному та асинхронному режимах, застосовувати на практиці свої вміння вибирати й використовувати найбільш ефективні стратегії відповідно до навчальних цілей та індивідуальних особливостей, самостійно контролювати правильність цього вибору, а також знати способи зниження тривожності та подолання негативних емоцій у процесі вивчення ІМ.

Проблемі формування НСтК присвячено праці таких учених, як О. Б. Бігич, Н. Є. Білоножко, Н. Ф. Бориско, О. П. Брусяніна, Ю. П. Гудима, І. П. Задорожна, Л. О. Карева, Н. Ф. Коряковцева, Т. О. Олійник, Л. В. Ягеніч, М. Кенейл та М. Свейн та ін. Зауважимо, що підходи до визначення поняття «навчально-стратегічна компетентність» відрізняються у роботах багатьох науковців. Крім того, існує розбіжність у трактуванні складових елементів НСтК.

Поняття «навчально-стратегічна компетентність» уперше з'явилося в роботах М. Кенейл та М. Свейн у 1980 році. Вони вбачали НСтК у ідеальному володінні стратегіями вербальної та невербальної комунікації, котрі можуть бути використаними, щоб компенсувати зрив у ній, спричинений наявними умовами ситуації комунікації, що її обмежують, або недосконалою компетентністю співрозмовників в одній чи декількох сферах комунікативної компетентності, і щоб підвищити ефективність процесу комунікації [43].

У подальших дослідженнях науковці почали трактувати поняття «навчально-стратегічна компетентність» дещо по-іншому. Так, наприклад, представники київської науково-методичної школи О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та С. Ю. Ніколаєва стверджують, що НСтК – це володіння різноманітними навчальними і комунікативними стратегіями та вміння

застосовувати їх під час вивчення ІМ і в ситуаціях реальної міжкультурної комунікації [25, с. 443].

У свою чергу, Ю. П. Гудима вважає, що НСтК – це спроможність та готовність суб'єкта навчання до усвідомленого, успішного та самостійного навчання й керування процесом іншомовного спілкування, що передбачає постановку ним цілей, комунікативного завдання, здійснення самоконтролю та самооцінювання, а також можливість мовця компенсувати в ході розмови нестачу мовних знань та мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною мовою [14, с. 37].

Структурними елементами НСтК є навчальна і стратегічна компетентності. Розглянемо кожен елемент окремо.

Першим компонентом НСтК є **навчальна компетентність**. На думку Н. Ф. Коряковцевої, навчальна компетентність – це можливість і готовність особистості до осмисленого й результативного самостійного управління освітньою діяльністю від визначення цілей до самоконтролю та самооцінювання [23, с. 10]. О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та С. Ю. Ніколаєва вважають, що навчальна компетентність є базисом і умовою розвитку в учнів загального мовного розуміння, без якого неможливе успішне формування мовних компетентностей. Так, наприклад, уміння учня вибирати й застосовувати різні навчальні стратегії для оволодіння ЛО стимулює в нього розвиток здатності і бажання роздумувати над процесами формування своєї ЛК і будувати систему особистих лексичних знань [25, с. 443].

Змістом навчальної компетентності є знання, навички та вміння (Див. рис. 1.2).



Рис. 1.2. Зміст навчальної компетентності (за О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецькою та С. Ю. Ніколаєвою) [25, с. 444].

Другим компонентом НСтК є **стратегічна компетентність**. Визначення стратегічної компетентності ми розуміємо, відповідно до тлумачення Е. Г. Азімова, поданого у словнику «методичних термінів», як вміння компенсувати під час комунікації недостатність знання мови, а також мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною мовою. Значення стратегічної компетентності полягає в тому, що дозволяє учням долати мовний бар'єр, складнощі, які виникають у процесі реального спілкування іноземною мовою [1, с. 295].

На думку Т. О. Олійник, стратегічна компетентність – це циклічна компетентність, в якій кожен з циклів містить певні рівні, на яких учень має зрозуміти і проаналізувати власні стратегії, збагатити обсяг стратегій у наслідку колективного обговорення та власних спостережень, ознайомитися з іншими стратегіями, тренувати нові стратегії, обираючи найефективніші з них, а також має вміти робити висновки стосовно доцільних стратегій [30].

Л. О. Карева зауважує, що стратегічна компетентність – це правильне використання вербальних та невербальних комунікативних стратегій у процесі



спілкування з метою компенсувати труднощі у спілкуванні, недостатню комунікативну компетентність, досягти цілей і завдань спілкування та підвищити ефективність процесу комунікації [21, с. 30].

Зміст стратегічної компетентності складають знання, вміння та навички (Див. рис. 1.3).

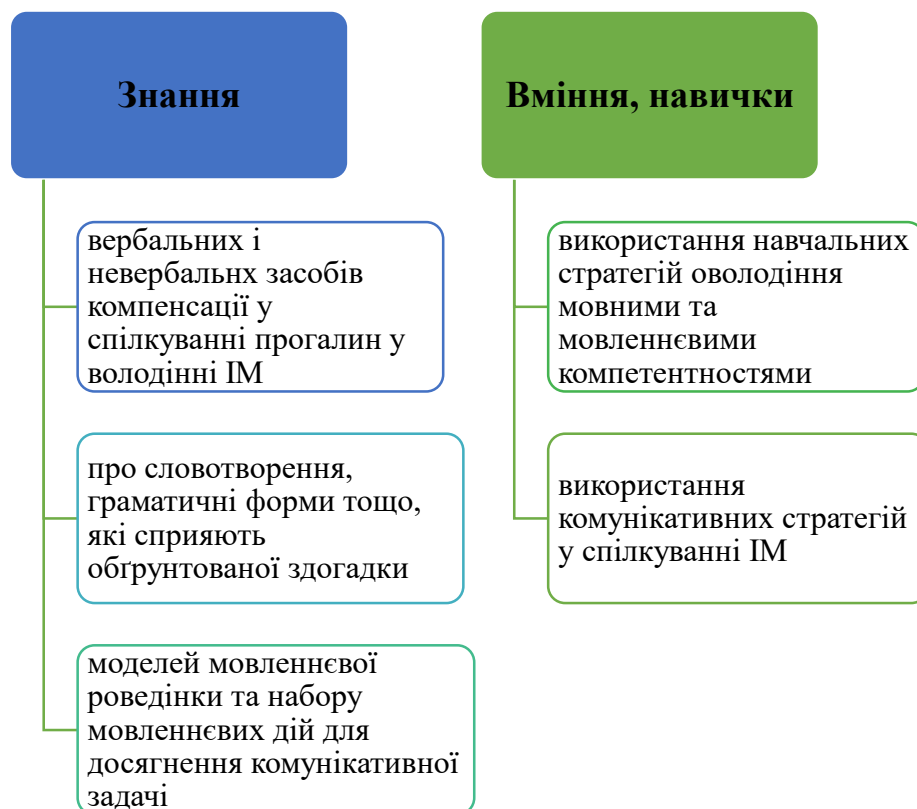


Рис. 1.3. Зміст стратегічної компетентності (за О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецькою та С. Ю. Ніколаєвою) [25, с. 444].

Таким чином, НСтК – це поєднання таких структурних елементів, як навчальної та стратегічної компетентностей без розуміння яких опанування НСтК є неможливим.

Отже, вищезазначена інформація підтверджує, що формування НСтК сприяє розвитку в учнів загальної мовної усвідомленості без якої неможливе успішне формування мовних та мовленнєвих компетентностей. Оскільки НСтК є складовою ІКК, її формування відбувається інтегровано і комплексно з іншими компетентностями, зокрема із компетентністю у ММ. Вважаємо за доцільне у наступному пункті розділу розглянути детально лінгвопсихологічні особливості ММ як виду мовленнєвої діяльності.

## 1.2. Лінгвопсихологічні особливості монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності

У цьому пункті розглянемо специфіку ММ як виду мовленнєвої діяльності та проаналізуємо лінгвопсихологічні особливості ММ.

У сучасному світі одним із важливих засобів пізнання світу є ММ. Воно відіграє важливу пізнавальну і освітню роль у становленні особистості, надає доступ до актуальних джерел інформації та виступає не лише метою, а і засобом навчання, спілкування та передачі досвіду. ММ є найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації та є невід'ємною складовою ІКК.

Особливу увагу проблемі вивчення ММ як виду мовленнєвої діяльності приділяли такі вчені, як А. А. Алхазішвілі, Ф. С. Бацевич, О. Б. Бігич, Г. Е. Борецька, Н. Ф. Бориско, М. О. Деркачева, С. Ю. Ніколаєва, О. М. Устименко, В. Л. Скалкін та ін.

У психології ММ розглядається як частина процесу спілкування, яке завжди спрямоване на слухача та в якому особа виражає свої думки, наміри чи дає оцінку подіям у досить розгорнутій формі.

С. Ю. Ніколаєва стверджує, що ММ слід розглядати як усномовленнєву форму комунікації, що передбачає зв'язне та безперервне висловлювання однієї людини, яке адресоване до одного або декількох слухачів / співрозмовників [25, с. 340].

М. А. Деркачева тлумачить ММ як вираження сукупності думок однієї людини, які характеризуються тривалістю та послідовністю [16].

На думку В. Л. Скалкіна, ММ – це процес в якому людина мотивовано, послідовно, повно та правильно у мовленнєвому відношенні викладає свої думки [34, с. 56].

У словнику методичних термінів і понять Е. Г. Азімова та А. М. Щукіна поняття «монологічне мовлення» трактується як форма мовлення, адресована до одного або групи слухачів (співрозмовників), іноді до самого себе та

характеризується змістовністю, наявністю поширених конструкцій, граматичним їх оформленням [1, с. 147].

Компетентність у ММ ґрунтується на взаємодії відповідних умінь, навичок, знань та комунікативних здібностей особистості. Розглянемо кожен компонент ММ окремо.

Першим компонентом ММ є **мовленнєві монологічні вміння**, що тлумачаться, як уміння особистості послідовно, вичерпно, комунікативно обґрунтовано, правильно у мовному відношенні, креативно використовувати іншомовні засоби з метою формулювання та висловлювання думок у процесі говоріння [25, с. 341]. До складу мовленнєвих монологічних умінь входять **загальні вміння** (поєднувати мовленнєві зразки відповідно до комунікативного наміру і на основі логічної схеми, передавати зміст зразка зв'язного ММ, зв'язно висловлюватись при зміні опор чи на основі поєднання декількох джерел інформації, робити розповідь за певною темою), **спеціальні вміння** (вичерпно висловлюватись згідно із представленою комунікативною ситуацією, правильно оформити висловлювання мовними засобами мови, яка вивчається, використовувати попередньо засвоєний матеріал певної теми, здійснюючи перенесення набутих знань на нову ситуацію), **інтелектуальні вміння** (планувати мовленнєві висловлювання, дотримуватися причинно-наслідкових зв'язків під час ММ), **навчальні вміння** (використовувати опори різного виду, застосовувати на практиці електронні засоби навчання), **компенсаторні вміння** (пов'язані з умінням вирішувати проблематичну ситуацію в умовах нестачі мовних засобів у процесі передачі іншомовної інформації у ММ) [25, с. 342].

Другим компонентом ММ є **мовленнєві монологічні навички**, що складаються із усномовленнєвих **фонетичних, лексичних, граматичних навичок**, а також навичок **вживання засобів міжфразового зв'язку**.

Формування навичок та умінь іншомовного ММ залежить від третього компонента ММ – від рівня сформованості певних **знань**, до складу яких входять **фонетичні, лексичні, граматичні, країнознавчі, лінгвокраїнознавчі, декларативні** (знання про тематику ММ та схожі мовленнєві ситуації, типи

монологів, значення спеціальних мовних засобів та паралінгвістичних явищ, різноманітні компенсаторні стратегії в усному іншомовному ММ), **процедурні** (соціокультурні знання вербальної та невербальної поведінки носіїв ІМ під час ММ, знання з планування, втілення та виправлення усного монологічного висловлювання певного виду) [25, с. 342].

Четвертим компонентом ММ є **комунікативні здібності**, наприклад, внутрішня готовність висловлювати думки, здібність організувати монологічне висловлювання, орієнтуватися в ситуації та в разі чого скорегувати зміст сказаного у процесі мовлення, пам'ятати раніше сказану інформацію, оформлювати висловлювання згідно з мовними нормами та правилами, використовувати паралінгвістичні засоби, здійснювати самооцінювання сказаного тощо [25, с. 343].

У процесі навчання ММ учнів необхідно враховувати комунікативні, психологічні та мовні особливості цього виду мовленнєвої діяльності. **Основними комунікативними функціями англomовного ММ учнів є:** інформативна – повідомлення інформації про об'єкти чи реалії оточуючого світу, опис фактів, вчинків, ситуацій; впливова – мотивація до дії чи застереження щодо неприємної дії, переконування стосовно коректності чи некоректності певних міркувань, вчинків, принципів; експресивна (емоційно-виразна) – використання вербальної комунікації для опису стану доповідача з метою зняття емоційної напруженості; розважальна – виступ людини з метою розважити аудиторію [6, с. 128].

Кожна з вищезазначених функцій має власні характерні мовні засоби оформлення думок, специфічні психологічні стимули та ціль висловлювання. Зважаючи на це, **ММ класифікують за:** формою втілення (внутрішнє, зовнішнє); сферами вжитку (дружнє, офіційне); способом організації (приватне, публічне); функціонально-комунікативною належністю (розповідь, роздум, доповідь, опис тощо); жанровою належністю (художнє, ораторське мовлення, побутова розповідь тощо); генетичними ознаками (імпровізоване, підготовлене); ситуативними особливостями комунікації (безпосередньо-контактне,

опосередковано-контактне); тематичним критерієм (наукове, публіцистичне, художнє тощо) [6, с. 129].

Наступна логіка нашого дослідження потребує визначення лінгвістичних та психологічних особливостей ММ, які вчитель має враховувати під час навчання учнів цього виду мовленнєвої діяльності. Лінгвопсихологічні особливості монологічного мовлення розглянуті у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

### Лінгвопсихологічні особливості монологічного мовлення

Лінгвістичні	Психологічні
<ul style="list-style-type: none"> <li>• багатоскладність</li> <li>• різноструктурність</li> <li>• розгорнутість</li> <li>• завершеність</li> <li>• складний синтаксис</li> <li>• наявність засобів міжфразового зв'язку</li> <li>• використанням експресивних засобів</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• односпрямованість</li> <li>• зв'язність</li> <li>• тематичність</li> <li>• контекстуальність</li> <li>• відносна неперервність</li> <li>• послідовність</li> <li>• логічність</li> </ul>

**З лінгвістичної точки зору** ММ вирізняється багатоскладністю й різноструктурністю речень, розгорнутістю й завершеністю висловлювань із застосуванням експресивних засобів. Крім цього, ММ характерний доволі складний синтаксис, а також логічність та зв'язність, що передбачає оперування мовними засобами міжфразового зв'язку [25, с. 345].

Подібними засобами є сполучники та сполучникові прислівники, лексичні та займенникові повтори, артиклі, прислівники та сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця та часу (так звані адвербіалії) тощо.

Адвербіалії часу і послідовності: *now, before, firstly, initially, after that, then, later, finally, in the end*; адвербіалії причин і наслідку: *since, though, as, as a result of, that's why, consequently, therefore, thus, eventually*.

У ММ також вживають усномовленнєві формули, які показують ставлення мовця до висловлювання: *I am not sure, I believe, to my mind, it seems to me, without any doubts, it's quite clear, I consider, I think, it's evident, obviously, fortunately*; допомагають розпочати, продовжити та логічно закінчити висловлювання: *well, to begin with, speaking of, that reminds me, by the way, moreover, besides, furthermore, let's leave it at that, in one word, I'd like to emphasize, in conclusion, to sum up, to conclude*.

Вищезазначена інформація підтверджує, що лінгвістичні особливості ММ є досить складними та обов'язково мають бути враховані вчителем під час оволодінні ММ учнем.

**З психологічної точки зору** ММ характеризується односпрямованістю, зв'язністю, тематичністю, відносною безперервністю, контекстуальністю, послідовністю та логічністю. Розглянемо зазначені особливості більш детально.

ММ є односпрямованим видом мовленнєвої діяльності через те, що не є розрахованим на реакцію у вигляді мовленнєвої відповіді уголос. Наступна психологічна особливість ММ – це зв'язність, що забезпечує послідовність думки, яка виражається у композиційно-смісловій єдності тексту як продукту розмови та у зв'язності мовлення, яке передбачає використання засобів міжфразового зв'язку. Тематичність характеризується співвіднесеністю висловлювання з будь-якою темою, яка, у свою чергу, поділяється на підтеми або мікротеми. ММ властива відносна неперервність, адже монологічне висловлювання зазвичай не обмежується одним реченням та триває безперервно протягом певного часу, унаслідок чого досягається завершеність думки. ММ є також контекстуальним, адже не перебуває у тісній залежності від ситуації, яка служить лише вихідною точкою та допомагає створити певне середовище – контекст. Важливою особливістю ММ є послідовність і логічність, що втілюється під час формулювання основної думки з метою її уточнення, обґрунтування, пояснення та доповнення. Логічність проявляється у послідовному розташуванні компонентів висловлювання, які підпорядковуються основній меті. Звернімо увагу на те, що дотримувати логічну

структуру в монологічному висловлюванні досить складно через те, що це вимагає інтенсивної роботи оперативної пам'яті людини [25, с. 344].

Таким чином, у процесі навчання ММ необхідно враховувати складний психологічний характер ММ, який має вплив на рівень оволодіння цим видом мовленнєвої діяльності.

Отже, з'ясувавши лінгвопсихологічні особливості ММ як виду мовленнєвої діяльності, вважаємо за необхідне розглянути психологічні особливості учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

### **1.3 Психологічне портфоліо учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.**

У цьому пункті будуть розглянуті психолого-вікові особливості учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

Згідно з віковою періодизацією за Л. С. Виготським та Д. Б. Ельконіном учні 7-х класів, яким виповнилося 12-13 років, відповідають підлітковому віку – складному періоду, що характеризується якісними змінами в інтелектуальній та емоційній сферах. У підлітка з'являється потреба у самоствердженні, рівноправному й довірливому спілкуванні з однолітками та дорослими, а також відбувається активний пізнавальний розвиток особистості.

Проблему становлення та розвитку психологічних особливостей учнів підліткового віку досліджували такі вчені, як Л. І. Божович, І. С. Булах, Л. С. Виготський, Д. Б. Ельконін, І. О. Зимня, М. В. Савчин, О. В. Скрипченко та інші.

Зокрема, Л. С. Виготський та Д. Б. Ельконін, досліджуючи проблему періодизації підліткового віку, визначили рамки пубертатного (підліткового) періоду, які дещо відрізняються. Так, Л. В. Вигоцький визначив його як такий, що починається в 13 років, а закінчується в 17. При цьому цей період супроводжується кризою 17 років. Учений поділяє його на дві фази: 1) негативну, що пов'язана із зникненням старих інтересів, з процесами дозрівання;

2) позитивну, яка характеризується появою нових інтересів, уявлень про себе [12, с. 34].

У свою чергу Д. Б. Ельконін вважав, що підлітковий вік починається в 11 років, триває до 15-ти років та закінчується кризою 15-ти років. На його думку, провідною діяльністю цього періоду є інтимно-особистісне спілкування з однолітками [41].

О. В. Скрипченко та І. О. Зимня розглядали особливості взаємин підлітків з дорослими та ровесниками. Вони стверджували, що підліток прагне поводити себе, виглядати й мати права саме як доросла людина. Результатом такого бажання є певне протиріччя, адже, з одного боку, підліток прагне самостійності, протестує проти опіки, контролю, але в той же час відчуває тривогу при зіткненні з проблемами та розраховує на допомогу і підтримку дорослого. Таке протиріччя безумовно викликає конфлікти у стосунках підлітка й дорослого які можуть супроводжуватись, негативними формами поведінки чи навіть агресією [20, с. 99].

Потреба у спілкування підлітка з ровесниками посилюється. Підліток починає більше часу проводити з друзями та наслідувати їх. Крім того, виникає потреба в автономії в групі однолітків та пошук визнання цінності власної особистості в їхніх очах. У результаті відбувається переоцінка цінностей та формуються нові морально-етичні вимоги.

Узагальнимо психологічні особливості учнів підліткового віку.

**Розвиток мислення.** В учнів 7-х класів активно розвивається абстрактне (словесно-логічне) мислення. Матеріал, що вивчається у цьому віці вимагає вищого рівня навчально-пізнавальної і розумової діяльності. Важливою ознакою розвитку мислення є схильність до експериментів, прагнення все самостійно перевірити, особисто впевнитися в істинності знань, думок. Також для учнів підліткового віку характерна підвищена інтелектуальна активність, що спричинена бажанням розвинути, продемонструвати свої здібності, творчі навички, гнучкість та самостійність [35, с. 137]. Самостійність мислення підлітка реалізується в умінні самостійно побачити нову проблему та розв'язати її власними силами. Проте, нерідко учні підліткового віку відчувають труднощі в



процесі мислення, адже у них недостатньо розвинені такі розумові операції, як аналіз, синтез, порівняння та узагальнення (див. Додаток А).

**Розвиток пам'яті.** В учнів 7-х класів активно починає розвиватися логічна а також довільно-опосередкована пам'ять. Проте, уповільнюється розвиток механічної як реакція на часте її використання, адже розширюється кількість навчальних предметів та як результат збільшується обсяг інформації, яку підліток повинен запам'ятати механічно. Розвиток пам'яті відбувається у напрямі її інтелектуалізації [33, с. 216]. Процес запам'ятовування зводиться до мислення, встановлення логічних зв'язків між елементами інформації, яку необхідно запам'ятати, а пригадування полягає у відтворенні матеріалу за цими зв'язками (див. Додаток А).

**Розвиток уваги.** Навчальна діяльність у підлітковому віці сприяє розвитку мимовільної та довільної уваги. В учнів розвивається стійкість уваги, а також зростає її обсяг. Підлітки вже здатні змусити себе бути уважними навіть при виконанні нецікавих завдань. Проте, у ранньому підлітковому віці учні не вміють швидко розподіляти та переключати увагу [33, с. 216]. Учитель має сприяти покращенню уваги, викладаючи матеріал різними методами, включаючи учнів у самостійну діяльність, зацікавлюючи змістом різних завдань (див. Додаток А).

**Основним видом діяльності учнів підліткового віку є навчання.** Підлітки надають перевагу самостійній роботі на уроці, цікавому навчальному матеріалу, можливості самостійно організувати свою пізнавальну діяльність за межами школи. У цьому віці також розширюється зміст навчання, оскільки набуття знань виходить за межі школи, навчальних програм та здійснюється самостійно й цілеспрямовано. У підлітків з'являється інтерес до певних навчальних предметів, техніки, мистецтва, спорту [11, с. 24]. Проте, дуже часто учням 12-13 років не вдається використовувати розумові здібності на сто відсотків, реалізувати нові форми навчальної діяльності, оскільки вони ще не володіють способами їх виконання. Саме тому, вчитель має підтримувати і стимулювати пізнавальні інтереси учнів, заохочувати їхні подальші зусилля, вселяти віру в самих себе (див. Додаток А).

У нашому діджаталізованому світі розвиток пізнавальних, емоційних, інтелектуальних та комунікаційних сфер підлітка ускладнюється постійним й ненормованим використанням сучасних інформаційних технологій – комп’ютерів, смартфонів, планшетів тощо. У комунікаційній та емоційній сферах відбувається підміна реально існуючої дійсності на віртуальну. Підлітків приваблює віртуальний світ наявністю «власної території», яку складно контролювати дорослим, можливістю самостійно приймати рішення, вільно спілкуватися з однодумцями на різні теми, не приховувати почуття. Проте, перебуваючи у віртуальному просторі, підлітки відчувають фейкові емоції, які є лише ілюзією реальних переживань та вражень. У пізнавальній сфері у підлітків під впливом інформаційних технологій формується кліпове мислення. Кліпове мислення – це новий вид мислення, що дозволяє людині сприймати інформацію фрагментарно та швидко переключатися між різними смисловими фрагментами. Головною особливістю кліпового мислення є те, що мозок людини надає перевагу образній інформації, ніж текстовій [3]. Феномен кліпового мислення був уперше описаний наприкінці 1980-х, у книзі «Третя хвиля», відомим американським футурологом Е. Тоффлером. Це поняття також досліджувалося такими вченими, як Ф. І. Гіренком, В. А. Кошельом, Г. В. Семеновським та К. Г. Фрумкіним.

На думку К. Г. Фрумкіна кліпове мислення з’явилося через ряд причин: розвиток сучасних технологій, необхідність сприймати великий обсяг інформації, багатозадачність та прискорення темпу життя і спроба встигнути за ним [37]. Цей тип мислення притаманний підліткам покоління Z тобто тим, що розвиваються під впливом цифрової революції. Кліпове мислення негативно впливає на підлітків, призводячи до зниження стійкості уваги та здатності до глибокого логічного аналізу, втрати бажання пізнавати нове, знищення потреби та здатності до творчості, чому сприяє постійне використання вторинної інформації на рівні її переробки та комбінування, непослідовності в прийнятті рішень щодо розв’язання проблем, навіть, суто життєвих та послабленню

відповідальності за їх наслідки, виникнення інтернет-залежності, розвиток антиінтелектуалізму та плагіату, поширення масової неосвіченості молоді.

Отже, беручи до уваги особливості пізнавального та інтелектуального розвитку підлітків, їх гіпертрофоване почуття власної гідності, нестабільний емоційний стан, бажання самостверджуватися, проявляти свою самостійність та автономність у всіх сферах діяльності, а також вплив інформаційних технологій на психологічний стан підлітків породжує необхідність формування НСтК на заняттях з англійської мови. Оволодіння стратегіями є необхідним елементом для організації самокерованого навчання та важливою частиною навчальної автономії, що розглядається як процес навчання, в якому учні самостійно приймають рішення щодо вибору способів навчальної діяльності, форм роботи, визначенні термінів виконання, способів контролю й оцінювання результатів своєї роботи.

### **Висновки до розділу 1**

У першому розділі було розглянуто ряд теоретичних положень, щодо формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

1. У результаті дослідження проаналізовано праці вчених та подано визначення поняття «навчально-стратегічна компетентність». На нашу думку, тлумачення поняття «навчально-стратегічна компетентність» Ю. П. Гудимою є найбільш детальним та точним, тому у подальшій роботі ми будемо послуговуватися визначенням за яким НСтК – це спроможність та готовність суб'єкта навчання, до усвідомленого, успішного та самостійного навчання й керування процесом іншомовного спілкування, що передбачає постановку ним цілей, комунікативного завдання, здійснення самоконтролю та самооцінювання, а також можливість мовця компенсувати в ході розмови нестачу мовних знань та мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною мовою. Визначено

структурні елементи англomовної НСтК, серед яких навчальна та стратегічна компетентності.

2. Охарактеризовано лінгвопсихологічні особливості ММ як виду мовленнєвої діяльності та з'ясовано, що з лінгвістичної точки зору ММ вирізняється багатоскладністю й різноструктурністю речень, розгорнутістю й завершеністю висловлювань із застосуванням експресивних засобів. З психологічної точки зору ММ характеризується односпрямованістю, зв'язністю, тематичністю, відносною безперервністю, контекстуальністю, послідовністю та логічністю.

3. Проаналізовано психологічні особливості учнів 7-х класів, які перебувають у ранньому підлітковому віці. З'ясовано, що підлітковий вік є складним періодом, який характеризується якісними змінами в інтелектуальній та емоційній сферах, у підлітка з'являється потреба у самоствердженні, рівноправному та довірливому спілкуванні з однолітками і дорослими, а також відбувається активний пізнавальний розвиток особистості. Визначено особливості мислення, пам'яті, уваги, навчальної діяльності та соціальної ситуації розвитку учнів 7-го класу, які в подальшому впливають на формування НСтК у АММ.

## РОЗДІЛ 2

### МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

#### **2.1. Проблема класифікації стратегій у методиці навчання іноземних мов**

У цьому пункті ми розглянемо поняття «стратегія» та наведемо класифікацію стратегій.

Питанням визначення поняття «стратегія» займалося багато вчених, серед яких: О. Б. Бігич, Г. Е. Борецька, Н. Ф. Бориско та С. Ю. Ніколаєва, І. П. Дроздова, Дж. О'Мейллі та А. Шамот, Р. Л. Оксфорд, Дж. Рубін та А. Венден, Г. Стерн.

Так, наприклад, І. П. Дроздова вважає, що стратегія – це певний метод отримання, аналізу, збереження та використання мовленнєвої інформації, що включає задіяння психологічних процесів, які допомагають учням накопичувати нові правила мови та використовувати їх у різних обставинах [17, с. 187].

Група вчених: О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та С. Ю. Ніколаєва зазначають, що стратегія – це спланована, цілеспрямована та підконтрольна по черговість дій, що спрямовані для досягнення індивідом певної цілі [25, с. 445].

Г. Стерн наводить більш загальне визначення стратегії, стверджуючи, що це техніка, котру обирає людина у процесі використання тієї чи іншої мови [47, с. 288].

Дж. Рубін та А. Венден розглядає стратегії, як навчальні, тому говорить, що це стратегії, що слугують для розвитку мовної системи, яку вибудовує користувач мовою, та розповсюджуються на навчання [48, с. 85].

Слідом за Дж. Рубіном та А. Венденом, Р. Л. Оксфорд розглядає навчальну стратегію, як сплановану, цілеспрямовану, керовану поведінку та послідовність дій, які учень використовує з метою керування процесом вивчення ІМ та як результат успішним засвоєнням мови [48, с. 76].

Проаналізувавши різні визначення поняття «стратегія», ми можемо дійти висновку, що частіше всього вчені тлумачать стратегію, як метод, дію, поведінку чи техніку, яку використовує людина під час вивчення мови. Деякі вчені подають визначення тільки навчальної стратегії, а інші розмежовують поняття «навчальної стратегії» та просто «стратегії».

Через велику зацікавленість різних вчених проблемою класифікації стратегій, існує розгалужена система класифікації. Проте, у контексті тематики нашого дослідження, ми спираємося на класифікацію стратегій представників київської методичної школи на чолі з С. Ю. Ніколаєвої [25, с. 445] та Р. Л. Оксфорд [46, с. 109], як наслідок виокремлюємо наступні стратегії (Див. рис. 2.1):

1. Прямі стратегії: стратегії запам'ятовування, когнітивні, компенсаторні.
2. Непрямі стратегії: метакогнітивні, афективні, соціальні.

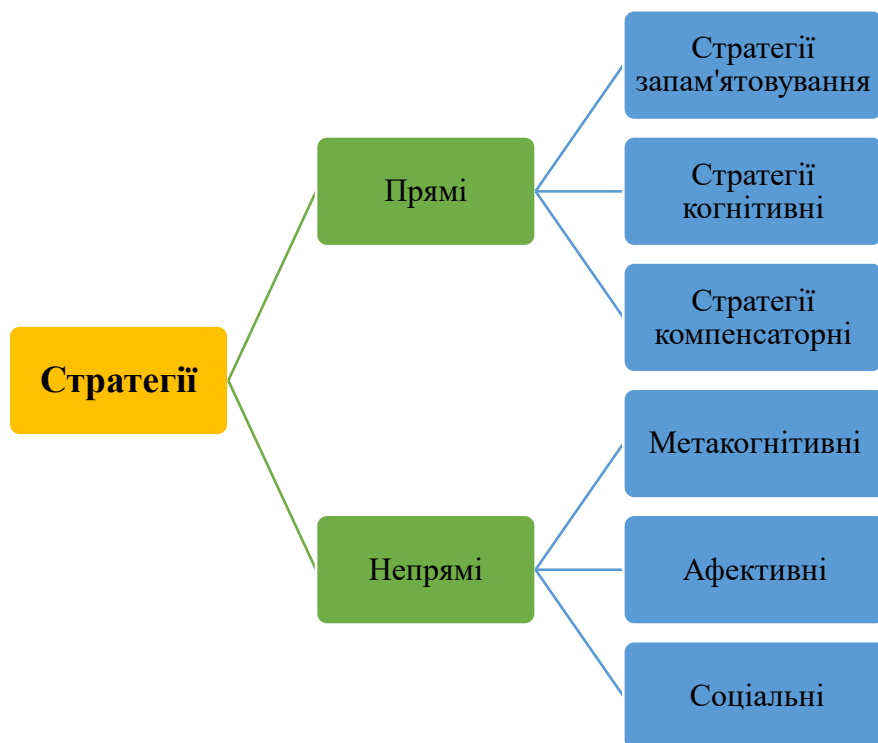


Рис. 2.1. Класифікація стратегій.

Розглянемо кожну групу стратегій окремо. Першу групу складають **прямі стратегії**, що пов'язані з мовним та мовленнєвим матеріалом. До прямих стратегій входять: **стратегії запам'ятовування**, які широко використовуються для формування мовленнєвих компетентностей, включають: створення ментальних зв'язків (класифікація, групування певної інформації у формі різних ментальних карт, схем, таблиць), використання зображень, звуків, фізичних реакцій та асоціацій [25, с. 446]; **когнітивні стратегії**, які безпосередньо пов'язані з аналізом та перебудовою навчального матеріалу, включають: пошук необхідної інформації, вибір лексичного та граматичного матеріалу, що буде потрібним для певного висловлювання, складання плану для логічної побудови монологічного висловлювання, підготовка та використання можливих клішованих фраз, що забезпечують зв'язність та структурність будь якого монологу [25, с. 448]; **компенсаторні стратегії** – це стратегії, що включають припущення, здогад, подолання труднощів в говорінні (використання мови тіла, відбір синонімів, перефразування, опис понять, створення похідних слів), подолання мовного бар'єру під час спілкування [46, с. 110].

Другу групу складають **непрямі стратегії**, які допомагають зосередити увагу на навчальному процесі. До групи непрямих стратегій належать: **метакогнітивні стратегії**, які націлені на регулювання процесу навчання, включають: стратегії зосередження на навчанні, на конкретному завданні та на конкретних цілях; стратегії планування процесу навчання; стратегії самоконтролю за розумінням, ходом виконання завдань; стратегії самооцінки результатів навчання [25, с. 449]; **соціальні стратегії**, до яких належать звернення по допомогу у роз'ясненні не зрозумілих моментів, формулювання запитань з метою уточнення чи підтвердження інформації, співробітництво з іншими учнями, носіями мови, розуміння інших культур, повага до думок, почуттів інших людей [25, с. 449]; **афективні стратегії** складаються із стратегій зменшення хвилювання (використання музики, дихальної гімнастики), стратегій самомотивування, стратегій керування емоційним напруженням (обговорення

власних почуттів з іншим учнем чи вчителем), ведення щоденника власних навчальних досягнень [46, с. 110].

Розглянувши класифікацію стратегій, ми вважаємо доречним зупинитися на прямих стратегіях та використовувати їх у комплексі вправ. На нашу думку, ця група стратегій є базовою, тому що зосереджує увагу учня та вчителя безпосередньо на мовному та мовленнєвому матеріалі, а також вибір групи прямих стратегій обумовлений віковою категорією учнів 7-го класу.

## **2.2. Методичний потенціал пам'яток як засобу формування навчальних умінь під час навчання монологічного мовлення**

У цьому пункті ми визначимо різницю між пам'яткою та інструкцією, розглянемо структуру та види пам'яток, вимоги до їх укладання, а також з'ясуємо їхній методичний потенціал як засобу формування навчальних умінь.

Процес формування компетентності в ММ є непростим та вимагає певних зусиль, терпіння та наполегливості як з боку вчителя, так і з боку учнів. Головною кінцевою метою вчителя у формуванні компетентності в ММ є навчити учнів самостійно будувати монологічні висловлювання. Ключовим словом у цій меті є самостійно, тобто учень має вміти висловлювати свої думки без допомоги вчителя, друзів чи гаджетів, навіть у спонтанних комунікативних ситуаціях. Саме тому для досягнення самостійності такого рівня треба формувати компетентність у ММ в поєднанні з НСтК. Однак під час формування цих компетентностей, учні часто стикаються з складнощами під час виконання певних завдань, тому виникає необхідність у використанні таких засобів навчання, що допоможуть поступово навчити їх самостійно будувати монологічні висловлювання. Ми вважаємо, що прикладом таких засобів навчання є пам'ятка.

Слідуючи думці Е. Г. Азімова, під поняттям «пам'ятка» також розуміємо один із засобів навчання в основі якого лежить наочність, словесний опис завдання, де зазначається навіщо, чому і яким способом треба виконувати та



перевіряти завдання [1, с. 184]. Проте, треба зазначити, що пам'ятка не є інструкцією. Ці поняття не є синонімічними. Е. Г. Азімов вважає, що інструкція – це різновид повідомлення, де роз'яснюється порядок виконання певного завдання [1, с. 79].

З наведених визначень пам'ятки та інструкції, ми можемо зробити висновок, що пам'ятка належить до навчальних матеріалів, які використовує вчитель для ефективної організації процесу навчання ІМ та виховання самостійності під час опанування ІМ. Вона деталізує та покроково роз'яснює алгоритм виконання завдання, розвиває в учнів уміння навчатися самостійно.

Наведемо приклади пам'яток із підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти О. Д. Карпюк [22] та із підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти А. М. Несвіт [27], які представлені на рис. 2.2.

Пам'ятки із підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти О. Д. Карпюк	Пам'ятки з підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти А. М. Несвіт
<p style="text-align: right;"><b>LEARNING TIP</b></p> <p style="text-align: center;"><b>HOW TO DESCRIBE A PLACE</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1 What it looks like:             <ol style="list-style-type: none"> <li>a) what floor the room is on;</li> <li>b) its size (how long, high and wide it is);</li> <li>c) if there is a balcony or there are windows;</li> <li>d) what colour the walls are and how the room is decorated;</li> <li>e) the furniture;</li> <li>f) the equipment.</li> </ol> </li> <li>2 What kind of lessons or activities are held there.</li> <li>3 What special thing there is there.</li> <li>4 How many people the room can hold.</li> <li>5 What feelings and emotions you experience there.</li> </ol>	<p style="text-align: center;"><b>Writing Lab: An Informal Letter</b></p> <p>When you write a letter to a close friend, it's better to use informal language. Here are the phrases that can help you:</p> <p><b>Explaining why you are writing:</b> This is just a short letter to let you know that .....</p> <p><b>Explaining what had happened:</b> It happened on .....</p> <p>It happened so that .....</p> <p><b>To change the subject:</b> Anyway, .....</p> <p>Now, .....</p> <p><b>Sympathising:</b> I was sorry to hear about your illness. I was really sad to hear that .....</p> <p><b>Ending a letter:</b> Write soon, it'd be great to hear from you. Hope to see you soon. All the best, .....</p> <p>Love, .....</p>
<p style="text-align: right;"><b>LEARNING TIP</b></p> <p><b>Using Dictionaries</b></p> <p>Dictionaries present words in alphabetical order. A dictionary entry can show:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● how a word is pronounced</li> <li>● what part of speech it is</li> <li>● a simple explanation<sup>1</sup></li> <li>● an example sentence.</li> </ul> <p>Use dictionaries while you learn English.</p>	<p style="text-align: center;"><b>Reading Lab</b></p> <p style="text-align: center;"><b>Reading Strategy: Predicting</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>● Before you begin to read, look at the pictures and the title.</li> <li>● Guess what the text is about.</li> </ul>

<p style="text-align: right;"><b>LEARNING TIP</b></p> <p><b>A Short Film Review</b></p> <p><b>Paragraph 1</b> What type of film is it? What's it called? Who directed the film? What actors are in the film? Are they good?</p> <p><b>Paragraph 2</b> What's the film about? (e.g. <i>It's about two friends who are in the same class... or It's about a man who lives on a farm...</i>) Use the Present Simple Tense.</p> <p><b>Paragraph 3</b> What's the film like? (e.g. <i>It's really funny / interesting because...</i>) Did you like the film and why? (e.g. <i>I really liked the film because...</i>)</p>	<p style="text-align: center;"><b>Writing Lab: A Report about a Sporting Event</b></p> <p>When you write about the sporting event you have to mention:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• the countries-participants;</li> <li>• where and when the competition (the game) was held;</li> <li>• the results;</li> <li>• the best players (sportsmen);</li> <li>• any exciting (amusing, thrilling) moment;</li> <li>• your impressions.</li> </ul> <p>Write your conclusion about the contest as a social event.</p>
<p style="text-align: right;"><b>LEARNING TIP</b></p> <p style="text-align: center;"><b>New Words</b></p> <p>When you read or listen to some information in English, there are often words that you don't know. Here is a piece of advice for you:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1 Don't worry. You can understand a lot, even if you don't know all the words.</li> <li>2 Try to understand the meaning of new words from the context. Don't stop listening or reading.</li> <li>3 After the lesson use a dictionary to look up the new words. Write them down in your vocabulary notebook.</li> <li>4 Try to learn some new words each week.</li> </ol>	<p style="text-align: center;"><b>Writing Lab: The Theatrical Performance Review</b></p> <p>After the performance people usually talk about the plot of the play, the actors' and actresses' performance on the stage. They also describe the scenery and the music.</p> <p>A <b>theatrical performance review</b> is a written report in a newspaper or magazine about the performance. When you write a review:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• describe a performance;</li> <li>• use colourful, vivid language;</li> <li>• include figures of speech;</li> <li>• express your opinion;</li> <li>• use the necessary linking words and phrases;</li> <li>• check your work for spelling and grammar mistakes.</li> </ul>

Рис. 2.2. Приклади пам'яток із підручників «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти

Щодо інструкції, то це стисле пояснення того, що учень має зробити виконуючи певне завдання. Зазвичай інструкції сформульовані лаконічно та подані у вигляді одного чи декількох речень.

Наведемо приклади інструкцій із підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Карпюк О. Д [22] та із підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Несвіт А. М [27], які представлені у рис. 2.3. та 2.4.

**1 Describe one of your classrooms.**



**12 Work in a group. Spend your week in Canada and share your traveller's experience with others.**

**3 Work in pairs. Ask and answer the questions.**

- 1 What is the topic of the show?
- 2 Why does Mrs Fisher get upset?
- 3 What does Emma use a computer for?
- 4 What do Emma's parents keep repeating?
- 5 Does Emma play games online?
- 6 What mustn't Emma do at school?
- 7 Why are parents and teachers worried about safety online?

**5 Speak about Shakespeare's married life. Make up the story as if you were Will.**

Рис. 2.3. Інструкції із підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Карпюк О. Д.

5. Speak in class. Tell the classmates about your way of learning English. What can your friends recommend you to do?

3. Speak in class. Say what the children have learnt to do from the adults.

---

1. Work in pairs. Discuss the statements. Add information.

Example:

A: *To my mind, it is important to have family traditions. These are the things we love doing together. We usually go on a picnic in spring with my parents. It's our family tradition and we always wait for this day to come.*

B: *We have got some traditions in our family. For example, we like to have a family dinner together. My mother treats us to tasty dishes and we discuss our family news. Isn't that wonderful?*

1. It is important to have family traditions.
2. People follow some traditions not because they want to, but because they have to.

3. Say what kind of sport you do / would like to do. Why do you like it? How long have you been training?

Рис 2.4. Інструкції із підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Несвіт А. М.

Переглянувши підручник «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Карпюк О. Д та підручник «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Несвіт А. М. на наявність та частоту використання пам'яток, можемо зазначити, що підручники вміщують недостатню кількість пам'яток. У підручнику «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Карпюк О. Д. пам'ятки розміщені під заголовком «Learning Tip» та в основному координують та полегшують виконання завдань спрямованих на формування лексичної компетентності, іншомовної компетентності в ММ та компетентності у письмі. У підручнику «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Несвіт А. М. є пам'ятки тільки для формування компетентності у письмі та компетентності у читанні. Вони розміщені під заголовками «Writing Lab» та «Reading Lab». Тож, якщо вчителі, що працюють у 7-х класах хочуть використовувати на своїх заняттях пам'ятки, мають користуватися додатковими підручниками, посібниками або розробляти їх самостійно.

Учителі часто стикаються з пам'ятками, що значно відрізняються одна від одної за змістом, кількістю в ній дій та за послідовністю їх виконання, тому для того, щоб обрати чи самому розробити пам'ятки, які будуть найефективнішими для учнів важливо бути обізнаним у вимогах до їх укладанні, знати їх структуру,

зміст, оформлення та види. Дослідниками, зокрема Ю. П. Гудимою було розроблено структура пам'яток та вимоги до їх створення [13], які нами систематизовано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

### Структура пам'яток та вимоги до їх створення

№	Структура	Рекомендації відповідно до структури	Загальні рекомендації
1.	Заголовок	має передавати зміст пам'ятки, бути нешаблонним, стислим, цікавим, щоб пробудити бажання прочитати цю пам'ятку.	1) мова пам'ятки має бути зрозумілою, динамічною, без заперечень;
2.	Експозиція	має налаштовувати учнів до сприймання основної частини пам'ятки, допомагає показати важливість певної навчальної навички, найчастіше подається у формі поради чи інструкції.	2) має враховуватися рівень учнів володіння ІМ та їх вікові особливості; 3) треба брати до уваги умови та місце використання пам'яток
3.	Основна частина	Має містити допоміжну інформацію, поради, приклади чи алгоритм виконання певного завдання.	(під час уроку, самотійно, вдома чи в класі).

Щодо класифікації пам'яток, то В. П. Кузовлев виділяє такі види [24, с. 14]:

- Пам'ятка-алгоритм – це пам'ятка, де зазначена чітко зафіксована послідовність певних дій для виконання завдання.
- Пам'ятка-інструкція – це пам'ятка, в якій подається бажана послідовність дій, проте учні мають можливість самотійно змінити їх порядок або пропустити деякі з них.

- Пам'ятка-порада – це пам'ятка, в якій пропонуються можливі способи виконання дій, проте учні мають право обрати найоптимальніші для них.
- Пам'ятка-показ – пам'ятка, де наведений приклад виконання завдання.
- Пам'ятка-стимул – пам'ятка, що заохочує до діяльності через наведені перспективи дій.

Розглянувши класифікацію пам'яток, ми переконалися, що в усіх видах пам'яток основний акцент робиться на формування самостійного учня, що самомотивовано, відповідально та зацікавлено вивчає ІМ на основі осмислення навчального матеріалу. Проте, вчителю не треба забувати, що пам'ятка – це тільки допоміжний засіб розвитку умінь самостійної навчальної діяльності. Результативне опанування ІМ відбувається не тільки за рахунок знання пам'яток, а також за допомогою координації та контролю з боку вчителя.

Отже, з'ясувавши різницю між пам'ятками та інструкціями, проаналізувавши структуру, види та вимоги до укладання пам'яток, ми можемо зробити висновок, що використання всіх видів пам'яток є доцільним, адже вони не лише спонукають учнів до поступової індивідуальної роботи на уроках, допомагають ефективно організувати самостійну діяльність, а й підвищують рівень самооцінки учнів та розвивають їхню впевненість у власних знаннях та можливостях. Зазначені нами вимоги до змісту та оформлення пам'яток будуть враховані під час розробки підсистеми вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів.

### **2.3. Етапи формування навчально-стратегічної компетентності у англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти**

У цьому пункті будуть розглянуті етапи формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні.

НСтК формується паралельно з іншими мовними та мовленнєвими компетентностями. У процесі формування НСтК у АММ слід дотримуватися етапів, що наведені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Етапи формування навчально-стратегічної компетентності у  
англомовному монологічному мовленні**

<b>Етапи формування компетентності в ММ</b>	<b>Етапи формування НСтК</b>	<b>Зміст етапів формування НСтК</b>
Етап 1. Формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності	Етап 1. Представлення можливих стратегій (стратегії запам'ятовування, когнітивні стратегії, компенсаторні)	1. Ознайомлення з можливими стратегіями, їх опрацювання.
Етап 2. Формування вмінь ММ на рівні мікромонологу	Етап 2. Тренування у комунікації з допомогою штучних опор	2.1. Практика використання стратегій у складанні мікромонологів. 2.2. Самостійний вибір найефективніших, на думку учня, стратегій та їх використання у ММ.
Етап 3. Формування вмінь ММ на рівні монологу	Етап 3. Тренування у комунікації з допомогою природніх опор	3.1. Практика використання стратегій у створенні монологічних висловлювань. Індивідуальний вибір найвдаліших стратегій та їх використання у ММ.

		<p>3.2. Підбиття підсумків щодо ефективності використаних стратегій, проведення аналізу успішності чи неуспішності здійсненої комунікації.</p> <p>3.3. Вибір стратегій, які учень буде використовувати у подальшій діяльності.</p>
--	--	--

Розглянемо кожен етап формування НСтК у АММ більш детально.

На **першому етапі** вчитель представляє можливі стратегії, які допомагають у формуванні вмінь ММ на рівні фрази та понадфразової єдності. Учні ознайомлюються з набором стратегій, котрі були розроблені вчителем чи представлені у підручнику. Впродовж цього етапу вони виконують вправи, спрямовані на формування НСтК у АММ та як наслідок аналізують та систематизують подані стратегії. На цьому етапі доречно використовувати наступні типи вправ: умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, репродуктивні. Учитель переважно працює в таких режимах роботи, як, парний, груповий чи фронтальний. Таким чином виконуючи вправи, учні знайомляться із стратегіями у ході оволодіння монологічними єдностями.

У ході **другого етапу** відбувається активне тренування у використанні стратегій. Учні практикують спілкуватися, опираючись на штучні опори, навчаються використовувати стратегії у процесі складання мікромонологів та випробовуючи певні стратегії самостійно визначаються у виборі найефективніших у ММ. На цьому етапі використовуються умовно-комунікативні, репродуктивні, продуктивні з використанням вербальних опор, пам'яток. Учитель та учні працюють у наступних режимах: індивідуальний, парний, фронтальний.

На **третьому етапі** відбувається використання освоєних стратегій під час створення монологічних висловлювань. Учні ведуть монологічне спілкування, використовуючи природні опори. Вони виконують умовно-комунікативні, комунікативні, репродуктивні, продуктивні, з природньою опорою, з пам'яткою вправи. Учні працюють у індивідуальному, парному чи фронтальному режимах роботи. На цьому етапі вони також підбивають підсумки щодо ефективності опрацьованих стратегій під час організації монологічної комунікації, здійснюють індивідуальний вибір найбільш ефективних та результативних, які будуть використовувати у подальшій навчальній діяльності.

Отже, детально розглянувши етапи формування навчально-стратегічної компетентності у англomовному монологічному мовленні, ми переконалися, що формування НСтК відбувається паралельно з формуванням компетентності у ММ та включає три взаємопов'язані етапи, котрі будуть нами враховані під час складання комплексу вправ для формування НСтК у АММ.

## **Висновки до розділу 2**

У другому розділі нами були розглянуті методичні засади формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

1. Розглянувши роботи зарубіжних та вітчизняних науковців, було визначено поняття «стратегія» та наведено класифікацію стратегій на основі досліджень представників київської методичної школи на чолі з С. Ю. Ніколаєвою та Р. Л. Оксфорд. Виокремлено такі стратегії: прямі стратегії, що включають стратегії запам'ятовування, когнітивні та компенсаторні; непрямі стратегії до яких належать метакогнітивні, афективні та соціальні. У подальшій роботі вважаємо доречним зупинитися на прямих стратегіях, адже вони є базовими, а також вибір групи прямих стратегій обумовлений віковою категорією учнів 7-го класу.

2. Надано визначення поняття «пам'ятка» та проаналізовано різницю між пам'яткою та інструкцією. Надано приклади пам'яток та інструкцій із



підручника «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Карпюк О. Д та із підручнику «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Несвіт А. М. та з'ясовано, що вони вміщують недостатню кількість пам'яток. Також охарактеризувавши структуру пам'яток, вимоги до їх створення та класифікацію, ми визначили методичний потенціал пам'яток як засобу формування навчальних умінь. Використання пам'яток на уроках є доцільним, адже вони стимулюють самостійну роботу учня на уроці, надають можливість обирати спосіб роботи з навчальним матеріалом, формують самостійного свідомого самомотивованого учня, що вміє ефективно організувати свою навчальні діяльність та знає як працювати з навчальним матеріалом.

3. З'ясовано, що НСтК є інтегрованою компетентністю, що формується паралельно з компетентністю у ММ. Виділено основні етапи формування НСтК у АММ: етап представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності; етап тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні мікромонологу; етап тренування стратегій у комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу.

Розглянуті теоретичні питання дали змогу відібрати базові стратегії та пам'ятки, які у третьому розділі будуть основою для створення підсистеми вправ для формування в учнів НСтК у АММ.

### РОЗДІЛ 3

## ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

### 3.1. Підсистема вправ для формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Теоретичні питання, які були детально розглянуті у попередніх розділах дають підставу, використавши прямі стратегії та різні види пам'яток, розробити підсистему вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти на матеріалі тем «School life», «Sport in our life», які входять у навчальну програму з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів у 7-му класі [26].

Спочатку вважаємо за доречне розглянути поняття «вправа». Е. Г. Азімов стверджує, що вправа – це структурна складова організації навчального матеріалу, що полягає в планомірних та взаємопов'язаних діях, запропонованих для виконання, та подається в порядку збільшення рівня складності [1, с. 322]. Представники київської методичної школи (О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька, С. Ю. Ніколаєва) тлумачать поняття «вправа», як спеціально сплановане багатократне виконання певних дій з ціллю опанування ІКК [25, с. 181]. У нашій роботі ми використовуємо роз'яснення поняття «вправа» подане представниками київської методичної школи.

У роботі ми розробили підсистему вправ відповідно до таких етапів формування НСтК у АММ, як: етап представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності; етап тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні мікромонологу; етап тренування стратегій у

комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу (див. Додаток Б).

На першому етапі формування НСтК у АММ відбувається представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності. Цей етап супроводжується **I групою вправ для ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіями**, котрі допоможуть у формуванні вмінь ММ.

### **I група вправ включає наступні підгрупи вправ:**

1.1 підгрупа вправ для ознайомлення із стратегіями запам'ятовування;

1.2 підгрупа вправ для ознайомлення із когнітивними стратегіями;

1.3 підгрупа вправ для ознайомлення із компенсаторними стратегіями.

Також на цьому етапі починається опрацювання поданих стратегій. Учні знайомляться з різними пам'ятками. Учителю доречно використовувати наступні типи вправ: умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, репродуктивні та працювати в таких режимах роботи, як, парний, груповий чи фронтальний.

Наведемо приклади вправ першого етапу формування НСтК у АММ.

### **Вправа 1**

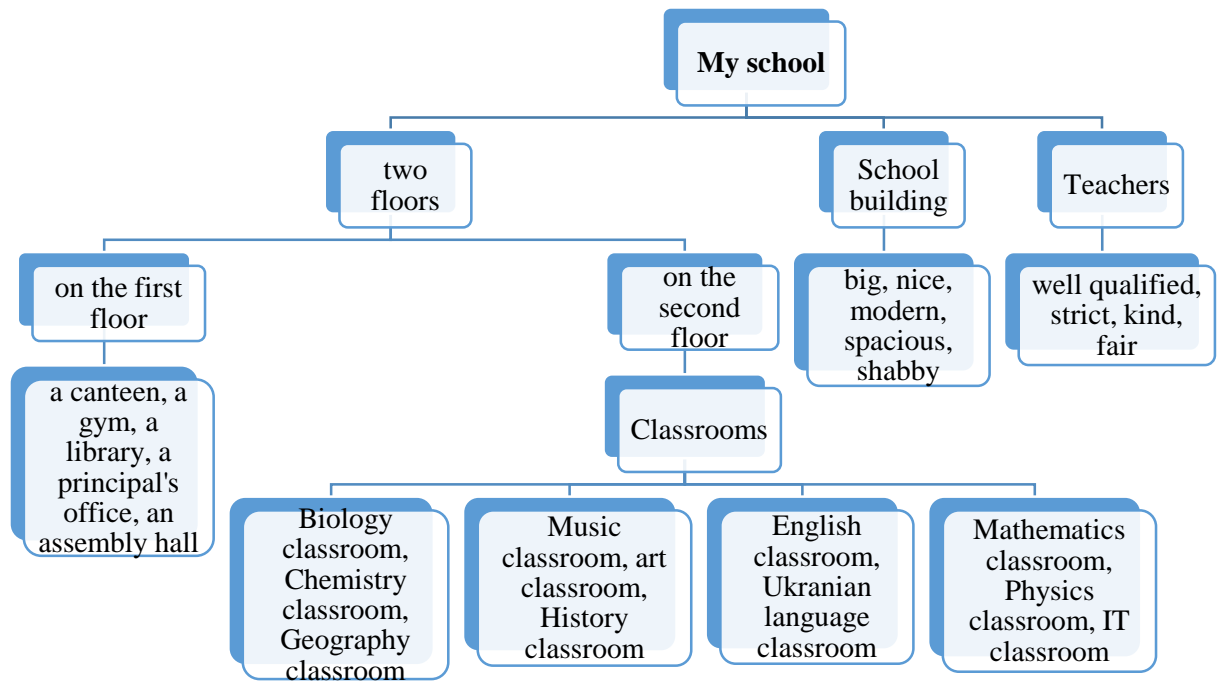
Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із стратегією запам'ятовування – створення семантичних карт під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та понадфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*A pupil who arrived from America on a student exchange program will study in your class. You have the opportunity to become a guide and tell a new pupil about your school. Use a semantic map. I'll start and you continue.*

T: My school is big.



## Вправа 2

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та понадфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you have been invited to a meeting where the school rules will be discussed. Express your opinion on different school rules.*

*Here are some phrases, which can help you to express your point of view:*

*In my opinion*

*It seems to me*

*I don't agree that*

*It goes without saying that*

*Complete sentences 1-4 using the above mentioned phrases and express your opinion.*

1. ...*pupils must wear ...*

2. ...*pupils mustn't use their... during lessons*

3. ...*pupils have to come to school...*

4. ...*pupils have to stay in ... during breaks*

### Вправа 3

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів з компенсаторною стратегією – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та понадфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you went to a summer camp abroad. Your new friends have asked you to tell them about your school life. They are interested in the answers to the following questions: Do you go to a boarding school or a day school? What subjects do you study? What's your favourite subject? Do you have strict teachers?*

#### **NB!**

If you do not understand the content of the questions, ask for clarification. The following questions will help you.

- Could you repeat the question, please?
- Sorry, I don't know what you mean by «boarding school»?
- Could you explain the phrase «day school»?

Розглянемо вправи етапу тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні

мікромонологу. Цей етап складає **II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів.**

**II група вправ включає такі підгрупи вправ:**

2.1 підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії запам'ятовування;

2.2 підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати когнітивні стратегії;

2.3 підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати компенсаторні стратегії.

На цьому етапі доречно використовувати вправи з пам'ятками, адже вони координують дії учня та полегшують виконання завдання. У процесі виконання різних вправ учні аналізують запропоновані стратегії та самостійно визначають які із них є найефективнішими для оволодіння ММ. На цьому етапі використовуються умовно-комунікативні, репродуктивні, продуктивні з використанням вербальних опор, пам'яток вправи. Учитель та учні працюють у таких режимах: індивідуальний, парний, фронтальний.

Представимо приклади вправ другого етапу формування НСтК у АММ.

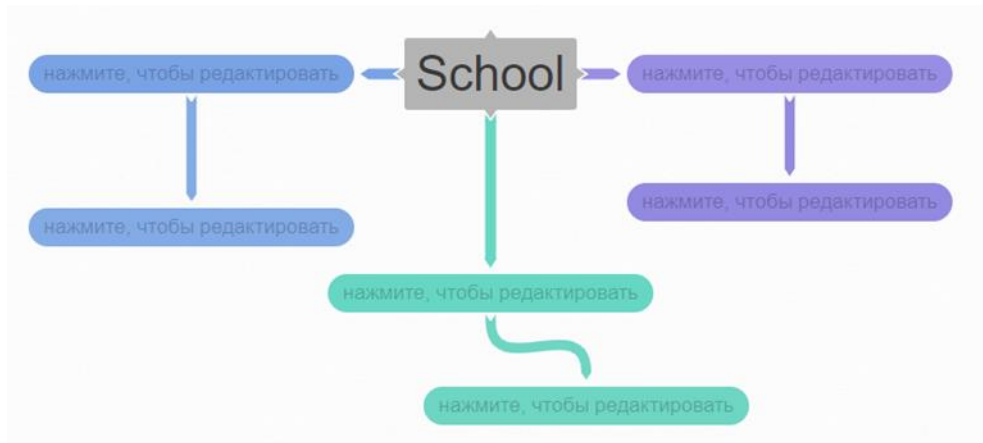
### **Вправа 1**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів використовувати стратегії запам'ятовування – створення семантичних карт під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: фронтальний.

*You are taking part in a competition called "My school is the best". You need to make a semantic map where the word «school» is a key concept word. Then tell the jury about your school using your semantic map.*



## Вправа 2

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you are the school president and you have been invited to a meeting to discuss the rules of your school. Speak your mind concerning different rules that pupils should follow using the phrases of giving your opinion. You can use the following key phrases:*

To wear school uniform,

to come to school on time,

Pupils should turn off their mobile phones because...

To take selfies at school

It is forbidden to...

To bring pets...

To shoot video and post it on TikTok during school breaks

### **NB!**

#### **Express your opinion beautifully**

To easily express your thoughts and make your speech coherent, don't forget to use the following phrases:

In my opinion

It seems to me

It goes without saying that

From my point of view

To my mind

As far as I am concerned

### Вправа 3

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвиток вмінь застосовувати на практиці компенсаторну стратегію – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: фронтальний, індивідуальний.

*You participate in a meeting where teachers and pupils talk about the ideal school. Describe your ideal school. The following key words and phrases will help you.*

Well-equipped classrooms (computers, Wi-Fi, schemes and pictures, interactive white boards, modern furniture and interior etc.)

Lesson should start at...

Teachers (well qualified, kind, fair, enthusiastic, creative, understanding)

Extracurricular activities (swimming, drama club, dance club, football, basketball etc.)

To have a busy school life (events, concerts, competitions etc.)

*After your speech you are asked a question, the meaning of which you don't understand. Write phrases or questions which help you to ask for clarification.*

Ex. I didn't catch the question. Would you mind repeating it?

Метою останнього етапу тренування стратегій у комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу є навчити учнів самостійно використовувати засвоєні стратегії під час складання монологічних висловлювань. До цього етапу входить **III група вправ, націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань.**

**III група вправ поділяється на такі підгрупи:**

3.1 підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати стратегії запам'ятовування;

3.2 підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати когнітивні стратегії;

3.3 підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати компенсаторні стратегії.



У ході цього етапу доречно використовувати вправи, що містять пам'ятки. Також цей етап має включати групу вправ, які спрямовані на з'ясування ефективності використаних стратегій, відбір найвдалих стратегій в опануванням ММ та проведення аналізу успішності чи неуспішності здійсненої комунікації. Наступні типи вправ використовуються на цьому етапі: умовно-комунікативні, комунікативні, репродуктивні, продуктивні, з природньою опорою, з пам'яткою. Учні працюють у індивідуальному, парному чи фронтальному режимах роботи.

Запропонуємо приклади вправ третього етапу формування НСтК у АММ.

### Вправа 1

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння в учнів самостійно використовувати стратегію запам'ятовування – створення семантичних карт під час їх навчання створювати висловлювання на рівні монологу та навчити їх індивідуально визначати ефективність обраної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you are studying in an American school. Your classmates would like to know about Ukrainian schools. Recall semantic maps with lexical material on the topic of «School» and tell about your Ukrainian school.*

*In the table «My useful strategies» tick off whether the memory strategy (creating semantic maps) is effective for you or not.*

My useful strategies	
Memory strategy • creating semantic maps	<input type="checkbox"/> Effective <input type="checkbox"/> Not effective

### Вправа 2

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів самостійно застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання створювати особисті монологічні висловлювання та навчити їх індивідуально визначати наскільки ефективною була обрана стратегія.


Режим виконання: індивідуальний.

*You often attend an English-speaking club where you discuss different topics. Today you are talking about various school rules. Express your opinion on school rules which you have in your school. Use cognitive strategy to make your speech logical, coherent and beautiful.*

**NB!**

- Don't be afraid to forget the word or phrase. You can always use a synonym.
- Don't be afraid to make mistakes. It is impossible to master the language without making mistakes.
- Speak slowly, clearly and persuasively

*In the table «My useful strategies» circle a cheerful smiley if you like the strategy which you used, and if you don't like it, choose a sad smiley.*

My useful strategies	
Cognitive strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of fixed expressions and clichés</li> </ul>	

**Вправа 3**

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Мета: навчити учнів аналізувати використані стратегії та обирати найвдаліші в опануванні ММ.

Режим виконання: індивідуальний.

*Look through the table «Direct Learning Strategies» and tick off the strategies that were useful and effective for you in mastering monologue speech. Explain your choice.*

Direct Learning Strategies	
<u>Memory strategies</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>• grouping of material on the basis of a common feature</li> <li>• creating semantic maps</li> </ul>	

<ul style="list-style-type: none"> <li>• using of different visualization methods</li> </ul>	
<p><u>Cognitive strategies</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of fixed expressions and clichés</li> <li>• quick reading of the text to get the necessary information</li> <li>• selecting lexical material according to the type of speech</li> </ul> <p><u>Compensation strategies</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• clarification of some unknown words or phrases</li> <li>• using of simple sentences, formulating thoughts in grammatically and lexically simplified form</li> </ul>	

Таким чином, нами була розроблена підсистема вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти на матеріалі тем «School life», «Sport in our life», котрі входять у навчальну програму з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів у 7-му класі (див. Додаток В). Підсистема вправ складається з таких груп вправ: I група вправ для ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіями; II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів; III група вправ націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань. Розглянуто типи вправ, що характерні етапам формування НСтК у АММ, режими виконання вправ, а також наведені приклади вправ.

### 3.2. Експериментальне дослідження процесу формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Розроблена підсистема вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти була апробована нами у ході експериментального дослідження.

Спочатку пропонуємо розглянути поняття «експеримент», що В. М. Шейко та Н. М. Кушнарєнко тлумачать як спроба, яка вимагає підтвердження або спростування теорії, де явища вивчаються у певних умовах, що є причиною появи тих процесів, спостереження яких потрібне для визначення закономірних зав'язків між явищами [39, с. 96].

Для проведення експериментального дослідження ми обрали методичний експеримент, який П. Б. Гурвичем визначається як спланована колективна діяльність учасників та керівника експерименту [15, с. 39].

Проведення методичного експерименту має здійснюватися відповідно до певних етапів: організація; реалізація, що поділяється на передекспериментальний зріз, експериментальне навчання та післяекспериментальний зріз; констатація та інтерпретація [40, с. 33]. Розглянемо кожен етап більш детально у таблиці 3.1 «Структура методичного експерименту».

*Таблиця 3.1*

#### Структура методичного експерименту

Етапи методичного експерименту	Завдання етапів методичного експерименту
Організація	сформулювати гіпотезу експерименту для її підтвердження чи спростування.
Реалізація:	здійснення організованого методичного експерименту.

Передекспериментальний зріз	визначити частотність використання прямих стратегій на уроках англійської мови.
Експериментальне навчання	впровадження розробленої підсистеми вправ для формування НСтК у ММ на уроці англійської мови в учнів 7-го класу.
Післяекспериментальний зріз	Перевірити ефективність впровадженої підсистеми вправ для формування НСтК у ММ в учнів 7-го класу.
Констатація	Проаналізувати результати, проведеного післяекспериментального зрізу
Інтерпретація	Сформулювати висновки щодо ефективності розробленої підсистеми вправ для формування НСтК у ММ в учнів 7-го класу та надати методичні рекомендації щодо її впровадження.

У нашому дослідженні експериментом було охоплено 28 учнів 7-А класу Сумського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 26 Сумської міської ради.

На першому організаційному етапі методичного експерименту ми врахували теоретичні положення, методичні розробки для формування НСтК та висунули наступну гіпотезу: найвищий рівень сформованості НСтК в учнів 7-х класів досягається за таких умов:

- 1) активне використання стратегій;
- 2) інтегроване формування НСтК разом з формуванням компетентності у ММ;

- 3) поетапного формування НСтК у ММ;
- 4) інтеграція розробленої підсистеми вправ у загальну систему навчання;
- 5) здійснення навчання на основі розробленої підсистеми вправ для формування НСтК у ММ в учнів 7-х класів.

Завданням другого реалізаційного етапу є провести раніше спланований методичний експеримент. Цей етап включає певні підетапи: передекспериментальний зріз, експериментальне навчання та післяекспериментальний зріз. На підетапі передекспериментального зрізу перед нами стояло завдання визначити частотність використання прямих стратегій на уроках англійської мови в учнів 7-х класів. Для реалізації цього завдання ми обрали метод анкетування. Нами була розроблена анкета із запитаннями за допомогою яких було з'ясовано частотність ознайомлення учнів з прямими стратегіями, яким стратегіям вони надають перевагу у використанні та бажання чи небажання учнів щодо опанування новими стратегіями для полегшення спілкування у реальних життєвих обставинах та організації свого самостійного навчання (див. Додаток Г).

Аналіз результатів анкетування показав, що (70%) учнів вважають, що на уроках англійської мови їх рідко знайомлять з різними видами стратегій. Серед стратегій запам'ятовування найчастіше учні (50%) використовують різні способи візуалізації, рідше (30%) групування матеріалу за певною ознакою та (20%) складання семантичних карт. Щодо когнітивних стратегій, то найкраще учні (65%) знають як використовувати клішовані фрази під час монологічного мовлення, тільки 25% вміють відбирати лексичний та граматичний матеріал, готуючи свій монолог та лише 10% володіють прийомами швидкого читання тексту з метою отримання необхідної інформації. Проаналізувавши відповіді на запитання, пов'язані з володінням компенсаторними стратегіями, ми переконалися, що їх формування знаходиться на не досить високому рівні, адже тільки 15% учнів знають як правильно попросити роз'яснення слова, фрази чи запитання у разі їх не розуміння та тільки 20% вміють адаптовувати своє висловлювання до рівня своїх знань (перепрашування складних речень, заміна

синонімами складних слів та ін.). У ході аналізу результатів анкетування було з'ясовано, що більшість учнів (86%) бажають опанувати нові стратегії та відпрацювати раніше засвоєні (див. Додаток Д).

Після аналізу результатів передекспериментального зрізу, ми впровадили розроблену підсистему вправ для формування НСтК у АММ у навчальний процес. Методом наукового дослідження, що був використаний на цьому підетапі стало пробне навчання, спрямоване на формування НСтК у АММ в учнів 7-го класу на матеріалі теми «School life» та підтеми «My School» (див. Додаток Е).

На підетапі післяекспериментального зрізу ми перевірили рівень сформованості НСтК у АММ в учнів 7-го класу після проведеного пробного навчання. Завдання для проведення післяекспериментального зрізу наведені в (див. Додаток Ж).

На етапі констатації ми проаналізували результати післяекспериментального зрізу та визначили, що учні, використовуючи стратегії запам'ятовування ( у ході пробного навчання опрацьовувалося складання та використання семантичних карт) та компенсаторні стратегії (вміння попросити роз'яснення незрозумілого слова, фрази чи запитання) набагато краще висловлюють свою думку з теми «My school», їх висловлювання логічно побудовані та зв'язні, а також вони вільно відповідають на запитання після проголошеного монологу навіть якщо не зовсім зрозуміли зміст запитання.

Упродовж завершального інтерпретаційного ми можемо зробити висновок, що формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів є ефективним при використанні розробленої підсистеми вправ на уроках англійської мови. Тож, ми рекомендуємо вчителям англійської мови впроваджувати розроблену підсистему вправ щодо формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів у навчальний процес, дотримуючись методичних рекомендацій, що зазначені в пункті 3.3 цього дослідження.

### **3.3. Методичні рекомендації до організації роботи з формування навчально-стратегічної компетентності в англomовному монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти**

Результати проведеного експериментального дослідження дають можливість розробити методичні рекомендації для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

Для того, щоб формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів проходило без ускладнень та було ефективним учителі мають дотримуватися наступних методичних рекомендацій.

1. Бути ознайомленим із вимогами чинної навчальної Програми, Загальноєвропейськими рекомендаціями, а також знати передумови формування НСтК.

2. Важливо не ігнорувати психологічні особливості учнів підліткового віку, а саме розвиток мислення, особливо гарно сформоване кліпове мислення, пам'яті, уваги, їх прагнення бути дорослими та самостійними, більше часу проводити з однолітками та бажання вирізнитися з поміж інших).

3. Процес формування НСтК у АММ рекомендуємо проводити підтримуючись таких етапів: I етап – представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності; II етап – тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні мікромонологу; III етап – тренування стратегій у комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу.

4. Доречно використовувати підсистему вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, яка складається з наступних груп та підгруп вправ: I група вправ – для ознайомлення із запропонованим вчителем стратегіями, що включає підгрупи вправ: 1) для ознайомлення із стратегіями запам'ятовування, 2) для ознайомлення із когнітивними стратегіями, 3) для ознайомлення із компенсаторними



стратегіями; II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів, складається з підгруп вправ: 1) для розвитку вмінь використовувати стратегії запам'ятовування, 2) для розвитку вмінь використовувати когнітивні стратегії, 3) для розвитку вмінь використовувати компенсаторні стратегії; III група вправ, націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань, включає підгрупи вправ: 1) для розвитку вмінь самостійно застосовувати стратегії запам'ятовування, 2) підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати когнітивні стратегії, 3) підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати компенсаторні стратегії.

5. Типи вправ, які доцільно використовувати під час формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти: умовно-комунікативні, рецептивно-репродуктивні, репродуктивні для ознайомлення із запропонованим вчителем стратегіями; умовно-комунікативні, репродуктивні, продуктивні з використанням вербальних опор, пам'яток під час практичного використання стратегій у складанні мікромонологів; умовно-комунікативні, комунікативні, репродуктивні, продуктивні, з природньою опорою, з пам'яткою у процесі практичного використання стратегій у створенні монологічних висловлювань. Складність вправ має збільшуватися з кожним етапом формування НСтК у АММ.

6. Щодо режимів роботи, то доречно використовувати не тільки індивідуальну та фронтальну роботу, а ще й парну та групову. Доцільно змінювати учасників групи. Рекомендовано, щоб група містила не більше чотирьох учасників.

7. Після опрацювання стратегій необхідно їх проаналізувати та з'ясувати, які з них є найбільш корисними та ефективними, а також звернути увагу учнів на ті, що найчастіше використовуються у спонтанному спілкуванні.

8. У процесі монологічного мовлення учнів учителю рекомендовано не акцентувати увагу на помилках задля уникнення емоційного стресу. Аналіз монологічного мовлення учня доцільно робити після виступу, дотримуючись

схеми, за якою спочатку необхідно наголосити на позитивних моментах у висловлюванні, а потім дозовано вказати на певні недоліки, але завершити коментування похвалою з метою мотивації учнів.

Отже, на нашу думку, ефективність формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти залежить від урахування та дотримання зазначених нами методичних рекомендацій.

### **Висновки до розділу 3**

У третьому розділі було розроблено підсистему вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, здійснено експериментальне дослідження щодо впровадження розробленої підсистеми вправ у навчальний процес, проаналізовано результати експерименту, а також подано методичні рекомендації для організації процесу формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

1. Розроблено підсистему вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, що складається з наступних груп та підгруп вправ: I група вправ для ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіями, котрі допоможуть у формуванні вмінь ММ (підгрупа вправ для ознайомлення із стратегіями запам'ятовування, підгрупа вправ для ознайомлення із когнітивними стратегіями, підгрупа вправ для ознайомлення із компенсаторними стратегіями); II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів (підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії запам'ятовування, підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати когнітивні стратегії, підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати компенсаторні стратегії); III група вправ націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань (підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати стратегії запам'ятовування, підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно

застосовувати когнітивні стратегії, підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати компенсаторні стратегії).

2. Здійснено та проаналізовано експериментальне дослідження процесу формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, у результаті якого було з'ясовано, що формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів є ефективним за умови впровадження розробленої підсистеми вправ у навчальний процес.

3. Запропоновано методичні рекомендації щодо організації роботи з формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, які допоможуть зробити процес формування НСтК у АММ легшим та більш результативним. На нашу думку, всі вище перераховані чинники сильно впливають на ефективність формування НСтК у АММ.

## ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення, розроблено підсистему вправ та сформульовані методичні рекомендації для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

1. Розглянуто наукові дослідження вчених та розкрито поняття «навчально-стратегічна компетентність» під яким разом з Ю. П. Гудимою розуміємо спроможність та готовність суб'єкта навчання, до усвідомленого, успішного та самостійного навчання й керування процесом іншомовного спілкування, що передбачає постановку ним цілей, комунікативного завдання, здійснення самоконтролю та самооцінювання, а також можливість мовця компенсувати в ході розмови нестачу мовних знань та мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною мовою. Виділені структурні елементи англomовної НСтК, серед яких навчальна та стратегічна компетентності.

2. Охарактеризовано лінгвопсихологічні особливості ММ як виду мовленнєвої діяльності та з'ясовано, що з лінгвістичної точки зору ММ вирізняється багатоскладністю й різноструктурністю речень, розгорнутістю й завершеністю висловлювань із застосуванням експресивних засобів. З психологічної точки зору ММ характеризується односпрямованістю, зв'язністю, тематичністю, відносною безперервністю, контекстуальністю, послідовністю та логічністю.

3. Проаналізовано психологічні особливості учнів 7-х класів, які перебувають у ранньому підлітковому віці. З'ясовано, що підлітковий вік є складним періодом, який характеризується якісними змінами в інтелектуальній та емоційній сферах. У особистісній сфері у підлітка з'являється потреба у самоствердженні, рівноправному та довірливому спілкуванні з однолітками і дорослими, у пізнавальній сфері відбувається активний розвиток мислення, пам'яті, уваги, основним видом діяльності учнів підліткового віку є навчання.

Визначено вплив психологічних особливостей підлітків на формування НСтК у АММ.

4. Розкрито поняття «стратегія» та подана класифікація стратегій на основі досліджень представників київської методичної школи на чолі з С. Ю. Ніколаєвою та Р. Л. Оксфорд. Виокремлено наступні стратегії: прямі стратегії (стратегії запам'ятовування, когнітивні та компенсаторні стратегії); непрямі стратегії (метакогнітивні, афективні та соціальні стратегії). У роботі ми зупинилися на прямих стратегіях, адже вони є базовими, а також вибір групи прямих стратегій обумовлений віковою категорією учнів 7-го класу.

5. Розтлумачено поняття «пам'ятка», визначено різницю між пам'яткою та інструкцією, з'ясовано, що підручник «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Карпюк О. Д та підручник «Англійська мова» для 7-го класу закладів загальної середньої освіти Несвіт А. М. вміщують недостатню кількість пам'яток. Охарактеризувавши структуру пам'яток, вимоги до їх створення та класифікацію, ми визначили методичний потенціал пам'яток як засобу формування навчальних умінь та як наслідок з'ясували доцільність їх використання на уроках англійської мови, яка полягає в тому, що вони заохочують самостійну роботу учня на уроці, надають можливість обирати спосіб роботи з навчальним матеріалом, формують самостійного свідомого самомотивованого учня, що вміє ефективно організувати свою навчальні діяльність та знає як працювати з навчальним матеріалом.

6. Визначено, що НСтК є інтегрованою компетентністю, що формується паралельно з компетентністю у ММ та як наслідок було виділено основні етапи формування НСтК у АММ: 1) етап представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності; 2) етап тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні мікромонологу; 3) етап тренування стратегій у комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу.

7. Запропоновано підсистему вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, яка складається з: I група вправ для ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіями, котрі допоможуть у формуванні вмінь ММ (підгрупа вправ для ознайомлення із стратегіями запам'ятовування, підгрупа вправ для ознайомлення із когнітивними стратегіями, підгрупа вправ для ознайомлення із компенсаторними стратегіями); II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів (підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії запам'ятовування, підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати когнітивні стратегії, підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати компенсаторні стратегії); III група вправ націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань (підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати стратегії запам'ятовування, підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати когнітивні стратегії, підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати компенсаторні стратегії).

8. Проведено експериментальне дослідження процесу формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти за допомогою пробного навчання, у результаті якого було з'ясовано, що формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів є ефективним за умови впровадження розробленої підсистеми вправ у навчальний процес.

9. За результатами дослідження сформульовані методичні рекомендації щодо організації роботи з формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, котрі допоможуть зробити процес формування НСтК у АММ легким та ефективним.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва, 2009. 448 с.
2. Алхазишвили А. А. Основы овладения устной иностранной речью : Учебное пособие для студентов пединституты по специальности "Иностранный язык". Москва : Просвещение, 1988. 128 с.
3. Бахтіна Г. П. Математика як «щеплення» проти «кліповості» інформації та «колажу» сучасного мислення. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2010. № 1(188) січень. С. 144–155.
4. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
5. Бібік Н. М. Нова українська школа : порадник для вчителя. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
6. Бігич О. Б., Борецька Г. Е., Бориско Н. Ф., Ніколаєва С. Ю. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій. Київ : Ленвіт, 2011. 338 с.
7. Білоножко Н. Є. Методика формування стратегічної англomовної компетенції старшокласників у процесі засвоєння лексико-граматичного матеріалу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ. нац. ун-т. ім. Тараса Шевченка. Київ, 2010. 240 с.
8. Божович Л. И. Проблемы формирования личности / под ред. Д. И. Фельдштейна. Москва : МПСИ, 2001. 349 с.
9. Бориско Н. Ф. Обучение устной монологической речи с использованием видеофонограммы в интенсивном курсе на начальном этапе языкового вуза: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Киев. нац. лингв. ун-т. Киев, 1987. 226 с.
10. Брусаянина О. П. Обучение студентов старших курсов языкового факультета самостоятельной учебной деятельности по усвоению новых грамматических явлений : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Урал. гос. пед. ун-т. Екатеринбург, 2000. 234 с.

11. Булах І. С. Психологічні основи особистісного зростання підлітків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра психол. наук : 19.00.07. Київ, 2004. 46 с.
12. Выготский Л. С. Вопросы детской психологии. Москва : Юрайт, 2019. 160 с.
13. Гудима Ю. П. Пам'ятка для формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в діалогічному мовленні. *Наукові записки*. 2012. № 19. С. 81–84.
14. Гудима Ю.П. Формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в діалогічному мовленні: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2018. 236 с.
15. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков. Владимир : Владимирский гос. пед. ин-т, 1980. 104 с.
16. Деркачева М. А. Выбор упражнений и опор при обучении монологической речи в ходе иноязычного профессионального образования. *Среднее профессиональное образование*. 2011. № 9. С. 21–23.
17. Дроздова І. П. Стратегії оволодіння мовою як запорука успішного навчання професійного мовлення. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2009. № 1. С. 186–193.
18. Дука М. В., Панченко Ю. О. Особливості змісту та структури навчально-стратегічної компетентності. *The world of science and innovation : abstracts of the 8th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House, London, United Kingdom, 2021. P. 60-64.
19. Задорожна І. П. Структура та зміст навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2013. № 22. С. 125–133.
20. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учеб. пособие. Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. 480с.



21. Карева Л. А. Использование стратегической компетенции у процессе обучения устному общению в аспекте диалога культур: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Москов. гос. лингв. ун-т. Москва, 2000. 258 с.

22. Карпюк О. Д. Англійська мова : підручник для 7-го класу закладів загальної середньої освіти (7-й рік навчання). 2-ге вид., переробл. Тернопіль : Видавництво Астон, 2020. 224 с.

23. Коряковцева Н. Ф. Автономия учащегося в учебной деятельности по овладению иностранным языком как образовательная цель. *Иностранные языки в школе*. 2003. №1. С. 9–14.

24. Кузовлев В.П. Памятка как средство развития учебных умений и универсальных учебных действий. *Иностранные языки в школе*. 2010. № 7. С. 13–20.

25. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

26. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи. URL: <https://mon.gov.ua/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf> (дата звернення: 08.11.2021).

27. Несвіт А. М. Англійська мова (7-й рік навч.) : підручник для 7-го класу загальноосвіт. навч. закл. Київ : Генеза, 2015. 208 с.

28. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання. Київ, 2003. 273 с.

29. Нова українська школа: порадник для вчителя. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

30. Олійник Т. О. Зміст стратегічної компетенції в оволодінні німецькою мовою учнів загальноосвітніх шкіл. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. 2002. №5. С. 266–272.

31. Панченко Ю. О. Класифікація стратегій як компоненту навчально-стратегічної компетентності у процесі навчання іноземних мов. *Макаренківські читання: філологічні та методичні студії*: матеріали I Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (28-29 квітня 2021 року). Суми : СумДПУ, 2021. С. 135–138.

32. Панченко Ю. О. Проблема формування навчально-стратегічної компетентності у методиці викладання іноземних мов: ретроспективний аналіз. *Актуальні питання філології та методології*: збірник статей студентів / за ред. В. В. Герман. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 292 с.

33. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : АкадемВидав, 2005. 360 с.

34. Скалкин В. Л. Обучение монологическому высказыванию : Пособие для учителей. Киев : Радянська школа, 1983. 235 с.

35. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. та ін. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.

36. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2013. № 2. С. 3–12.

37. Фрумкин К. Г. Клиповое мышление и судьба линейного текста. *Топос: литературно-философский ж-л*. 2010. №9. URL: <http://www.topos.ru/article/7371> (дата звернення: 31.10.2021).

38. Халеева И. И. Вторичная языковая личность как реципиент инофонного текста. Москва, 1995. 280 с.

39. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., переробл. та доповн. Київ : Знання, 2008. 310 с.

40. Штульман Э. А. Теоретические основы моделирования экспериментально-методического исследования в методике обучения иностранным языкам : автореф. дис. на соискание ученой степени д-ра пед. наук : 13.00.02. Москва, 1982. 52 с.

41. Эльконин Д. Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте. *Вопросы психологии*. 1971, № 4. С. 32–39.
42. Ягеніч Л. В. Формування у молодших школярів стратегічної компетенції у процесі навчання англomовного аудіювання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2007. 212 с.
43. Canale, M., & Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. *Applied Linguistics*. 1980. №1. P. 1–47.
44. O'Malley, J. M., & Chamot, A. U. Learning Strategies in Second Language Acquisition. Cambridge, UK : Cambridge University press, 1990. 260 p.
45. O'Malley, J. M., & Chamot, A. U. Learning strategy applications with students of English as a foreign language. *TESOL Quarterly*. 1985. №19(3). P. 557–584.
46. Oxford R. L. Language learning strategies: what every teacher should know. The University of Alabama : Heinle&Heinle Publishers, 1990. 342 p.
47. Stern, H. H. Fundamental Concepts of Language Teaching. Oxford, UK : Oxford University Press, 1983. 582 p.
48. Wenden, A. L., & Rubin, J. Learner Strategies in Language Learning. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1987. 181 p.

## ДОДАТКИ

### Додаток А

#### Психолого-вікові особливості учнів 7-го класу

<p style="text-align: center;"><b>Мислення</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• абстрактне (словесно-логічне) мислення;</li> <li>• підвищена інтелектуальна активність;</li> <li>• самостійність мислення ;</li> <li>• недостатньо розвинені розумові операції: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення.</li> </ul>	<p style="text-align: center;"><b>Пам'ять</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• розвивається логічна, довільно-опосередкована пам'ять;</li> <li>• уповільнюється розвиток механічної;</li> <li>• процес запам'ятовування зводиться до мислення, встановлення логічних зв'язків між елементами інформації.</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><b>Увага</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• навчальна діяльність сприяє розвитку мимовільної та довільної уваги;</li> <li>• розвивається стійкість уваги, зростає її обсяг;</li> <li>• у ранньому підлітковому віці учні не вміють швидко розподіляти та переключати увагу.</li> </ul>	<p style="text-align: center;"><b>Провідний вид діяльності</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• основним видом діяльності учнів є навчання;</li> <li>• розширюється зміст навчання;</li> <li>• з'являється інтерес до певних навчальних предметів, техніки, мистецтва, спорту;</li> <li>• учням 12-13 років не вдається використовувати розумові здібності на сто відсотків.</li> </ul>

Рисунок А.1

Укладено автором на основі джерел [11; 33; 35].

## Додаток Б

**Підсистема вправ для формування навчально-стратегічної компетентності  
в англомовному монологічному мовленні**

Таблиця Б.1

Етапи формування НСтК у АММ	Групи вправ	Підгрупи вправ
Етап представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності.	І – ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіям.	1.1 – ознайомлення із стратегіями запам'ятовування; 1.2 – ознайомлення із когнітивними стратегіями; 1.3 – ознайомлення із компенсаторними стратегіями.
Етап тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні мікромонологу.	ІІ – практичне використання стратегій у складанні мікромонологів.	2.1 – розвиток вмінь використовувати стратегії запам'ятовування; 2.2 – розвиток вмінь використовувати когнітивні стратегії; 2.3 – розвиток вмінь використовувати компенсаторні стратегії.
Етап тренування стратегій у комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу.	ІІІ – практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань.	3.1 – розвиток вмінь самостійно застосовувати стратегії запам'ятовування; 3.2 – розвиток вмінь самостійно застосовувати когнітивні стратегії; 3.3 – розвиток вмінь самостійно застосовувати компенсаторні стратегії.

Укладено автором на основі джерела [25].

## Додаток В

**Навчальна програма з іноземної мови (англійська) для загальноосвітніх  
навчальних закладів для 7-х класів**

Таблиця В.1

Сфера спілкування	Тематика спілкування	Лексичний матеріал	Мовленнєві функції	Граматичний матеріал
Особистісна	Я, моя родина, мої друзі	Обов'язки в родині, домашні справи та побут, родинні традиції та свята	1. Описувати, розповідати, характеризувати 2. Запитувати з метою роз'яснення та уточнення інформації 3. Пропонувати, приймати, відхиляти пропозицію 4. Висловлювати свої враження, почуття та емоції 5. Аргументувати свій вибір, точку зору 6. Просити про допомогу 7. Надавати оцінку подіям, ситуаціям, вчинкам, діям 8. Оцінювати стан речей, подій, факти 9. Обмінюватись думками	1. <u>Adverb</u> : just, ever for time, a lot, a little for degree of intensity; 2. <u>Conjunction</u> : so and then for results and consequences; 3. <u>Determiner</u> : enough and too for sufficiency and insufficiency a little, much for quantities with mass (uncountable) nouns; 4. <u>Modality</u> : must/mustn't, need/needn't for (absence of) obligation should/shouldn't for advice or suggestions; 5. <u>Preposition</u> : prepositions in time phrases (before, after, for, since); 6. <u>Pronoun</u> : reflexive pronouns for
	Харчування	Приготування їжі, сервірування столу, кухонні прилади, посуд, способи обробки продуктів харчування		
	Охорона здоров'я	Відвідування лікаря, назви медичних закладів, захворювань та їх симптомів, лікарських засобів		
	Кіно і театр	Відвідування театру, кінотеатру, жанри фільмів, елементи інтер'єру театру		

Публічна	Спорт	Види спорту, спортивні змагання, відомі спортсмени, спортивні секції		emphasis (myself, ourselves, etc.); 7. <u>Verb</u> : Past Perfect (general) question tags
	Україна	Основні пам'ятки історії та культури Києва		
	Велика Британія	Основні пам'ятки історії та культури Лондона		
Освітня	Шкільне життя	Назви шкільних предметів, опис школи, класних кімнат, шкільні правила		

Укладено автором на основі джерела [26].

## Додаток Г

### Анкета для учнів 7-го класу для визначення частотності використання прямих стратегій на уроках англійської мови

#### Анкета

1. Як часто учитель англійської мови знайомить вас із різними способами (стратегіями), які допомагають полегшити вивчення англійської мови, комфортно себе почувати під час мовлення?
  - a) часто
  - b) рідко
  - c) ніколи
2. Як часто під час вивчення лексичного матеріалу ви групуєте слова за певною спільною ознакою для швидшого запам'ятовування?
  - d) часто
  - e) рідко
  - f) ніколи
3. Чи складаєте ви семантичні карти або mind map для полегшення вивчення та засвоєння матеріалу на уроках англійської мови?
  - a) часто
  - b) рідко
  - c) ніколи
4. Чи використовуєте ви різні способи візуалізації (сміслові карточки, скетчноутинг, стікерування, вправи з картинками у програмі Learning Apps та інші) для швидшого запам'ятовування певного матеріалу?
  - a) часто
  - b) рідко
  - c) ніколи
5. Як часто ви використовуєте клішовані фрази, які допомагають робити ваші висловлювання зв'язними та логічними під час монологічного мовлення?
  - a) часто



- b) рідко
  - c) ніколи
6. Чи знаєте ви як швидко прочитати текст та отримати необхідну вам інформацію?
- a) знаю
  - b) не знаю
7. Уявіть, що вам треба підготувати монологічне висловлювання для ділової зустрічі. Як ви організуєте цей процес?
- a) відберу лексичний та граматичний матеріал, який використовують у висловлюваннях формального стилю та підготую свій монолог.
  - b) підготую висловлювання, використовуючи відомий мені матеріал та не акцентуючи увагу на його стиль
8. Уявіть, що вам поставили запитання, але ви не зрозуміли його зміст. Як ви вчините у цій ситуації?
- a) за допомогою певних фраз, які вивчав на уроках англійської мови, ввічливо попрошу пояснити чи повторити ще раз запитання
  - b) ввічливо б попросив роз'яснення запитання, але не знаю як це зробити, тому проігнорую його
9. Чи вмієте ви у разі необхідності адаптувати висловлювання до вашого рівня володіння англійською мовою?
- a) вмію
  - b) не вмію
10. Чи бажаєте ви частіше опановувати різні способи (стратегії) для полегшення вивчення англійської мови, щоб спокійно себе відчувати під час спонтанного мовлення та вміти самостійно організувати, проконтролювати свою навчальну діяльність?
- a) бажаю
  - b) не бажаю
  - c) не знаю

*Розроблено автором.*

## Додаток Д

### Результати анкетування учнів 7-х класів Сумського закладу загальної середньої освіти I – III ступенів №26 Сумської міської ради

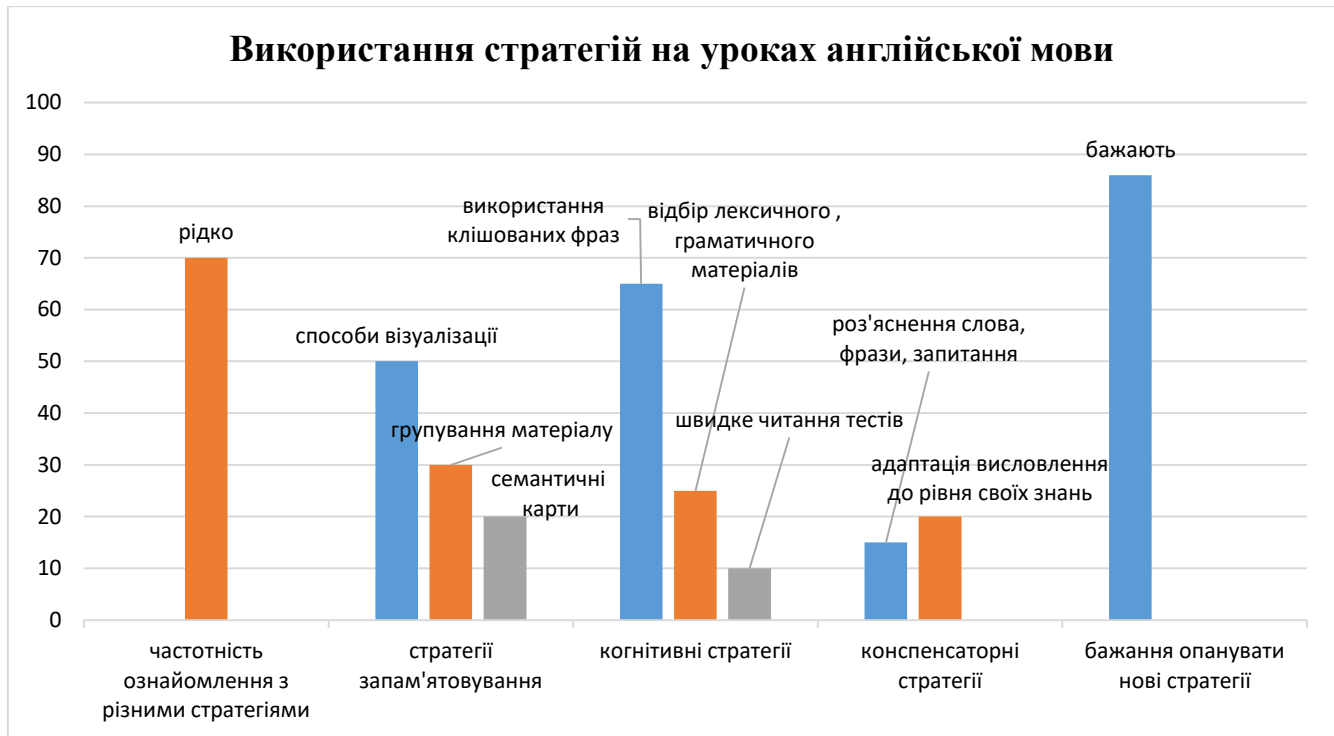


Рисунок Д.1

*Розроблено автором.*

## Додаток Е

### Завдання для експериментального дослідження (пробне навчання)

Тема: «School life»

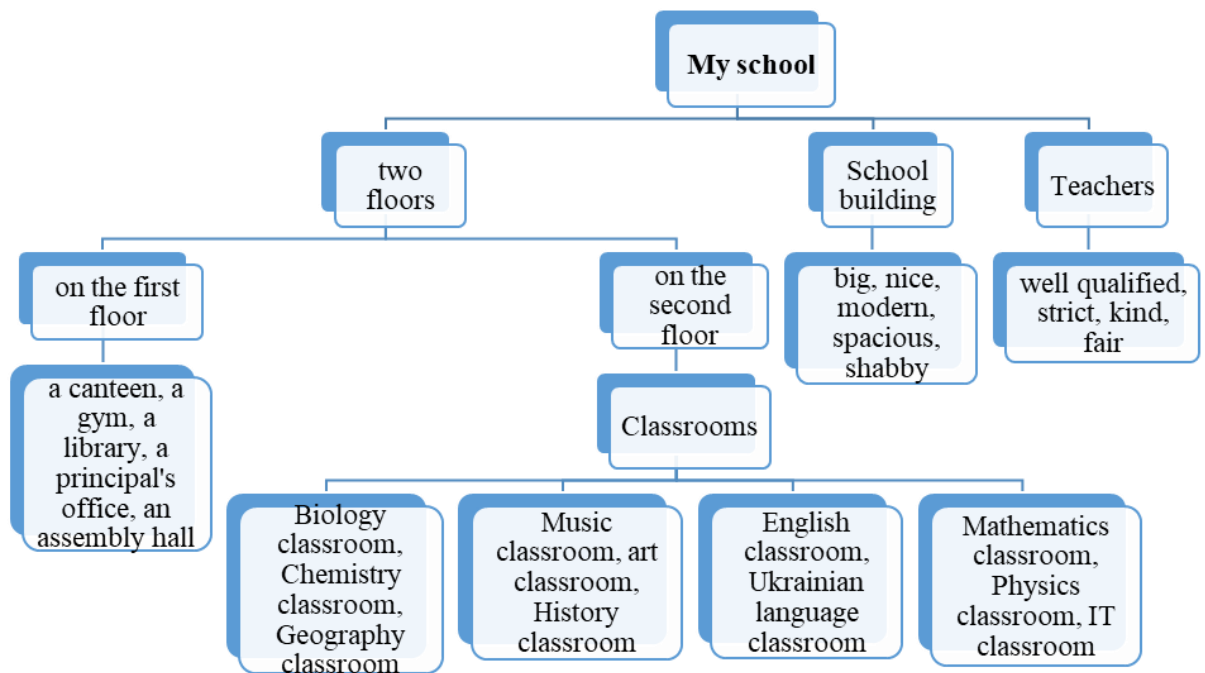
Підтема: «My school»

**I група вправ для ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіями**

#### Вправа 1

A pupil who arrived from America on a student exchange program will study in your class. You have the opportunity to become a guide and tell a new pupil about your school. Use a semantic map. I'll start and you continue.

*T: My school is big.*



#### **NB!**

Semantic map is a graphic scheme which helps to visualize the information that you need to remember. For example, new words, phrases, grammar rules, information for your monologue or dialogic speech.

Components of the semantic map:

- Key concept word (ex. school)
- Categories (ex. school building, teachers, number of floors)
- Additional information (ex. teachers' features of character, description of the school building)

## Вправа 2

Imagine that you went to a summer camp abroad. Your new friends have asked you to tell about your school life. They are interested in the answers to the following questions: Do you go to a boarding school or a day school? What does your school look like? What subjects do you study? What's your favourite subject? Do you have strict teachers?

### NB!

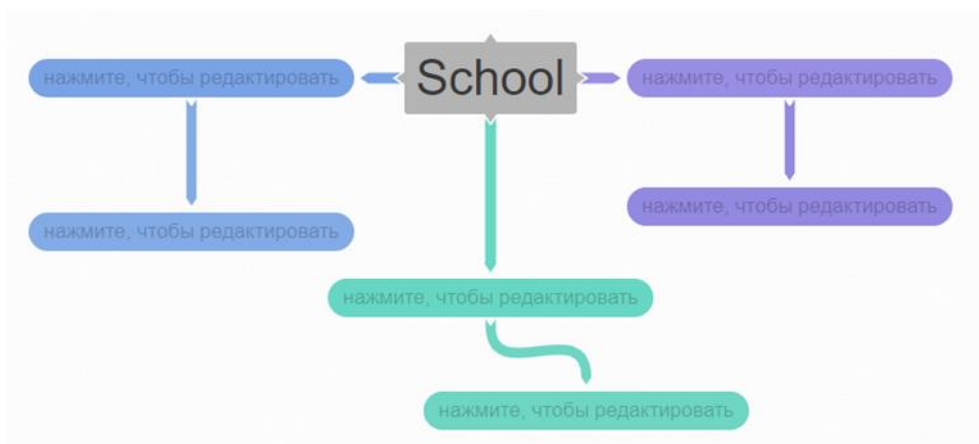
If you do not understand the content of the questions, ask for clarification. The following questions will help you.

- Could you repeat the question, please?
- Sorry, I don't know what you mean by «boarding school»?
- Could you explain the phrase «day school»?

## II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів

### Вправа 3

You are taking part in a competition called "My school is the best". You need to make a semantic map where the word «school» is a key concept word. Then tell the jury about your school using your semantic map.



### Вправа 4

You participate in a meeting where teachers and pupils talk about the ideal school. Describe your ideal school. The following key words and phrases will help you. *Well-equipped classrooms (computers, Wi-Fi, schemes and pictures, interactive white boards, modern furniture and interior etc.)*

*Lesson should start at...*

*Teachers (well qualified, kind, fair, enthusiastic, creative, understanding)*

*Extracurricular activities (swimming, drama club, dance club, football, basketball etc.)*

*To have a busy school life (events, concerts, competitions etc.)*

After your speech you are asked a question, the meaning of which you don't understand. Write phrases or questions which help you to ask for clarification.

*Ex. I didn't catch the question. Would you mind repeating it?*

### **III група вправ, націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань**

#### **Вправа 5**

Imagine that you are studying in an American school. Your classmates would like to know about Ukrainian schools. Recall semantic maps with lexical material on the topic «School» and tell about your Ukrainian school.

In the table «My useful strategies» tick off whether the memory strategy (creating semantic maps) is effective for you or not.

<b>My useful strategies</b>	
Memory strategy	<input type="checkbox"/> Effective
<ul style="list-style-type: none"> <li>• creating semantic maps</li> </ul>	<input type="checkbox"/> Not effective

*Розроблено автором.*

## Додаток Ж

### Завдання для післяекспериментального зрізу

#### Вправа 1

You plan to open a modern private school. Describe your future school.

**NB!**

To make your monologue logical and structured, make a plan and use it during your speech. You can use an already made plan or make your own.

Describe:

- School building
- Classrooms
- Subjects
- Teachers
- Extracurricular activities

#### Вправа 2

Your parents and you moved to a new city. That's why you go to a new school. Fill in the table and tell your parents about your school.

Pros of the new school	Cons of the new school

#### Вправа 3

Imagine that you are an architect. You have developed an architectural plan for a new school building. Describe your new school. You may use your semantic map «My school».

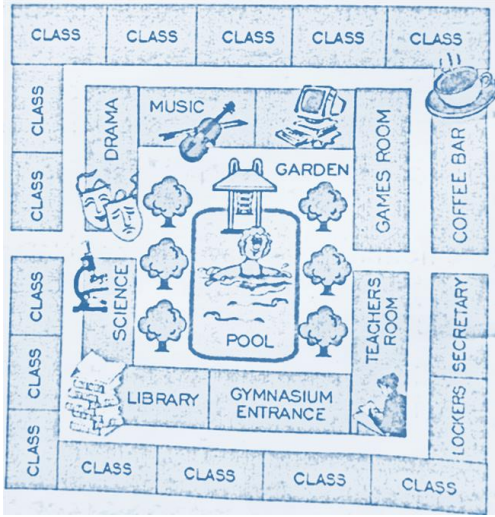
#### Вправа 4

You participate in a competition to become a school principal. One of the tasks of this competition is to prepare a speech on the topic "The ideal school is a myth or reality." Describe your ideal school.

After your speech, you were asked if the Summerhill School is an example of an ideal school? How would you answer this question?

#### Вправа 5

Imagine that a teacher from America came to your school. Become a guide and tell her /him about your school. You can use the following school plan.



*Розроблено автором.*

## Додаток 3

### Підсистема вправ для формування НСтК у АММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

#### Топіс «School life»

Етап представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні  
фрази та надфразової єдності.

**I група вправ для ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіями.**

**1.1 Підгрупа вправ для ознайомлення із стратегіями запам'ятовування.**

#### **Вправа 1**

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із стратегією запам'ятовування – групування матеріалу за певною ознакою у процесі їх навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*To make it easier to remember words and phrases, group them into two categories: school subjects and activities which you do during these school subjects.*

*Answer the following questions using your table:*

*What subjects are you interested in?*

*What do you do in your favourite lessons?*

History, Geography, IT, Maths, PE, English, Science, Ukrainian literature, to play different sports, to do various mathematical calculations and work with numbers, to learn how to use computer and different programs, to learn about nature and do some scientific experiments, to learn about different continents, countries, cities, oceans, seas, mountains, to work with map and globe, to learn about heroes, battles, historical events, to learn many new words and read foreign books, to learn about famous writers, poets and read interesting books.



School subjects	Activities which you do during these school subjects

## Вправа 2

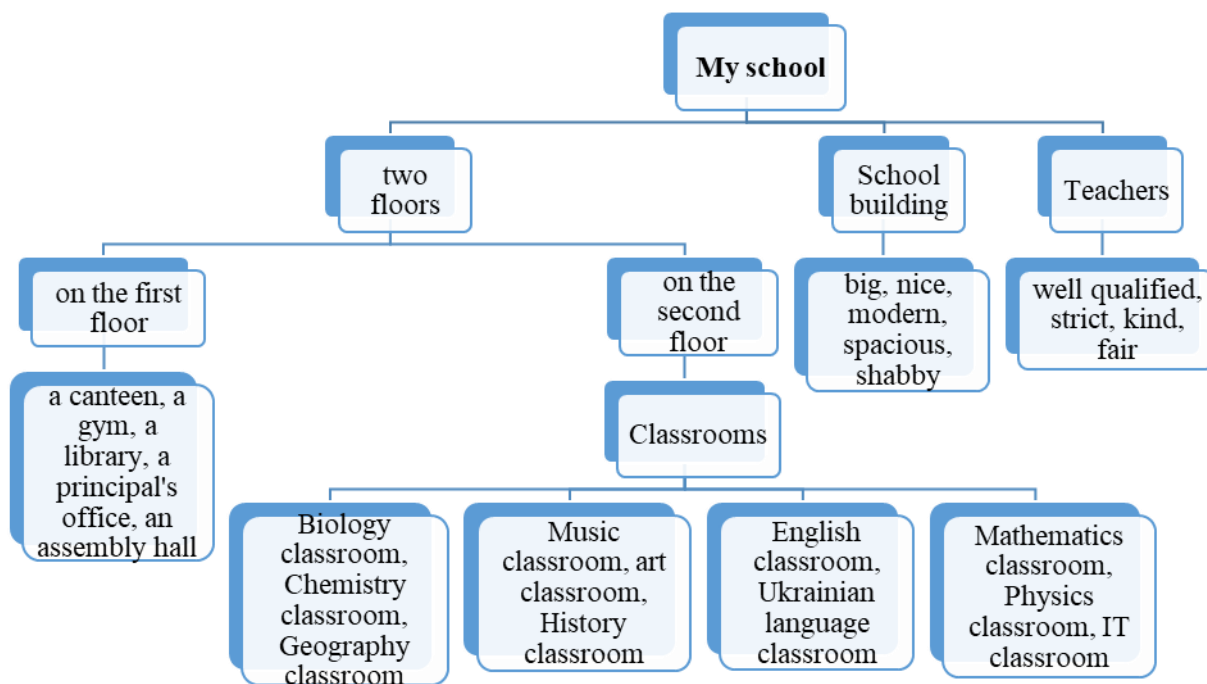
Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із стратегією запам'ятовування – створення семантичних карт під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*A pupil who arrived from America on a student exchange program will study in your class. You have the opportunity to become a guide and tell a new pupil about your school. Use a semantic map. I'll start and you continue.*

T: My school is big.



### NB!

#### What is a semantic map?

Semantic map is a graphic scheme which helps to visualize the information that you need to remember. For example, new words, phrases, grammar rules, information for your monologue or dialogic speech.

Components of the semantic map:

- Key concept word (ex. school)
- Categories (ex. school building, teachers, number of floors)
- Additional information (ex. teachers' features of character, description of the school building)

### Вправа 3

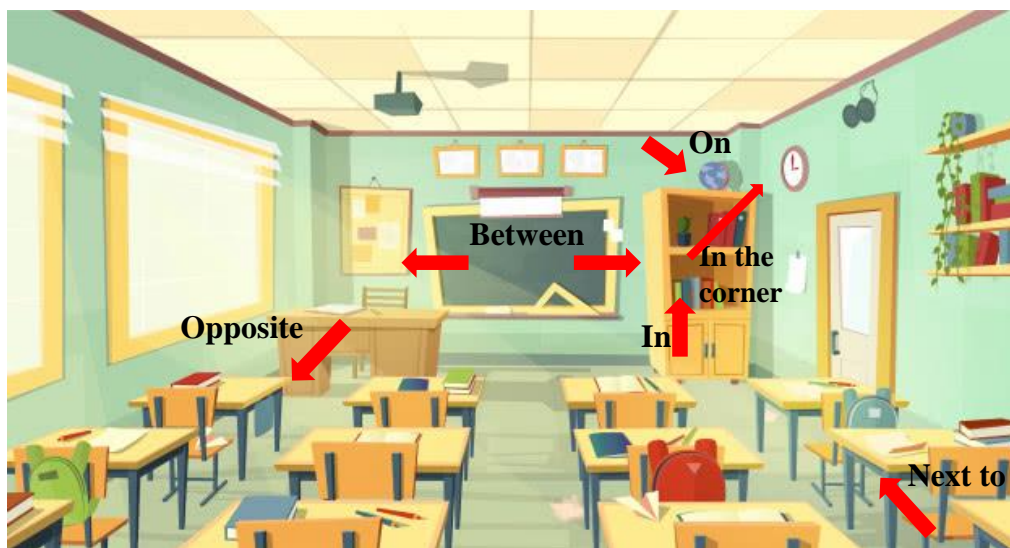
Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із стратегією запам'ятовування – використання різних способів візуалізації під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*You are participating in a competition called «My classroom» and you need to describe your classroom in detail using the prepositions of location. The following picture will help you to use the prepositions of location correctly. I'll start and you continue.*

T: Teacher's table is opposite pupils' school desks.



### 1.2 Підгрупа вправ для ознайомлення із когнітивними стратегіями.

#### Вправа 4

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you have been invited to a meeting where the school rules will be discussed. Express your opinion on different school rules.*

*Here are some phrases which can help you to express your point of view:*

*In my opinion*

*It seems to me*

*I don't agree that*

*It goes without saying that*

Complete sentences 1-4 using the above mentioned phrases and express your opinion.

1. ...pupils must wear ...

2. ...pupils mustn't use their... during lessons

3. ...pupils have to come to school...

4. ...pupils have to stay in ... during breaks

## Вправа 5

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із когнітивною стратегією – швидке читання тексту з метою отримання необхідної вам інформації під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you need to prepare a short report «Impressions from online learning». Scan the following texts and say Ann, Pasha and Veronica like or dislike online learning and explain why.*

### **NB!**

When you scan the text, you should read it quickly, not trying to understand every word but just trying to catch the information that you need.



Hi! My name is Ann. I am a very curious and sociable girl. I like to learn something new and communicate with different people. I get a lot of pleasure from face to face communication. I like to study and broaden my outlook most of all. That's why, online learning is not for me.



Hello! My name is Pasha. I am a very active and full of energy boy. I am keen on sport. I have a big dream to become a famous football player. That's why, I train a lot. I often miss lessons because of sports competitions. In one word, I don't have time to study. I like online learning because I can be present in class even if I go to competitions or go to training.



Hello! I'm Veronica. I am a very flexible person. I am a quick learner and as a result I can assimilate information easily. I quickly adapt to different life situation. For this reason, online learning is not a problem or a challenge for me. It doesn't matter for me to go to school or to study online.

## **Вправа 6**

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із когнітивною стратегією – відбір лексичного матеріалу необхідного для висловлювання у процесі навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*You need to create a student prompt card «You don't have to...». Choose words from the blue box that will help you to say what is forbidden to do at school.*

*Ex: It is forbidden / You don't have to (bring your pets to school).*

Skip classes, stand up to greet the teacher at the beginning of the lesson, use your mobile phones during tests, wear school uniforms, eat during lessons, listen to teachers attentively, make noise during lessons, come to school on time, be late for the lesson, chew gum during lessons, do homework.

### ***1.3 Підгрупа вправ для ознайомлення із компенсаторними стратегіями.***

#### **Вправа 7**

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів з компенсаторною стратегією – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you went to a summer camp abroad. Your new friends have asked you to tell about your school life. They are interested in the answers to the following questions: Do you go to a boarding school or a day school? What subjects do you study? What's your favourite subject? Do you have strict teachers?*

#### **NB!**

If you do not understand the content of the questions, ask for clarification. The following questions will help you.

- Could you repeat the question, please?
- Sorry, I don't know what you mean by «boarding school»?
- Could you explain the phrase «day school»?

#### **Вправа 8**

Тип: некомунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів з компенсаторною стратегією – адаптація висловлювання до свого рівня володіння ІМ у процесі навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: індивідуальний, фронтальний.

*Imagine that you are taking part in an English language competition. You need to read the text and retell its content. The text contains sentences which are long and difficult for you. Rephrase the following sentences into simple sentences, read them and say is it difficult to learn English?*

1. Language is the most powerful tool that we have for reaching out to others because it helps us to express our feelings, to spread our ideas and even to establish peace.

---

2. Acquiring the ability to use a language automatically, which means speaking fluently and not thinking about translating words or sentences in your head, is a process of habit formation requiring a lot of practice and patience.

---

3. You have to be patient while learning English, because it is a complex process in which you learn to read, compose sentences, listen to spoken English, understand many words and phrases, express your thoughts with the help of English and do many exercises.

---

4. English lesson is a great place where you can build up your language habits in English by doing a lot of different exercises, communicating with your classmates and teacher, watching videos, listening to native speakers and reading many authentic English texts.

---

5. Nobody can learn English for you and you should understand that you learn for yourself and you will know English if you really have a great desire and are willing to practice it everywhere at school, at home, while traveling.

---

Етап тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні мікромонологу.

**II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів.**

## 2.1 Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії запам'ятовування.

### Вправа 9

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів використовувати стратегії запам'ятовування – групування матеріалу за певною ознакою у процесі їх навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you are in an English-speaking summer camp. Your new friend is interested in your school life. Tell him/her about your favourite subject using the table with grouped words and following the outline.*

1. The name of your favourite subject.
2. Days when you have this subject in your school timetable.
3. The activities that you do in this lesson.
4. Reasons why you like this school subject.

School subjects	Activities which you do during these school subjects
History	to learn about heroes, battles, historical events
Geography	to learn about different continents, countries, cities, oceans, seas, mountains, to work with map and globe
IT	to learn how to use computer and different programs
Maths	to do various mathematical calculations and work with numbers
PE	to play different sports
English	to learn many new words and read foreign books
Science	to learn about nature and do some scientific experiments
Ukrainian literature	to learn about famous writers, poets and read interesting books

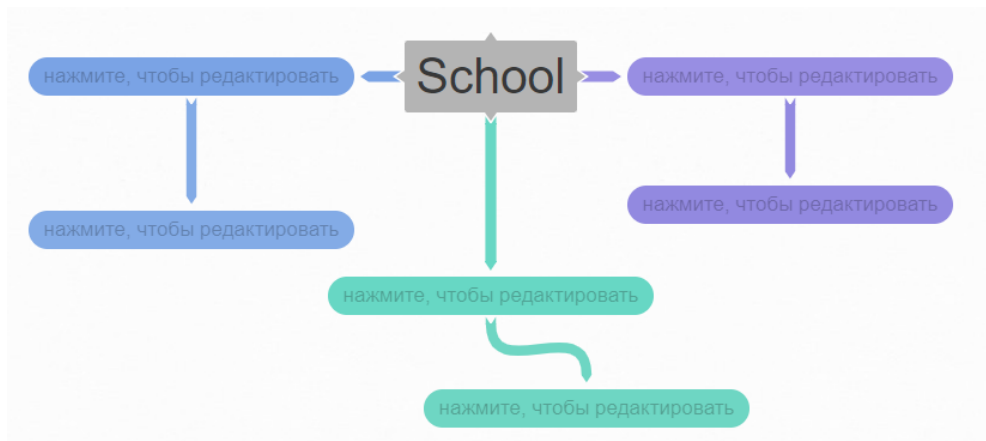
### Вправа 10

Тип: комунікативна, продуктивна.

**Мета:** розвивати вміння учнів використовувати стратегії запам'ятовування – створення семантичних карт під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

**Режим виконання:** індивідуальний.

*You are taking part in a competition called "My school is the best". You need to make a semantic map where the word «school» is a key concept word. Then tell the jury about your school using your semantic map.*



## Вправа 11

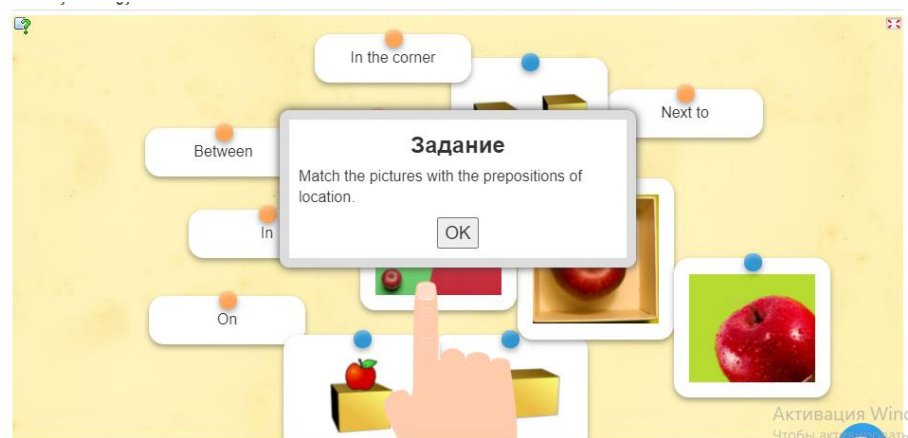
**Тип:** комунікативна, продуктивна.

**Мета:** навчити учнів користуватися стратегією запам'ятовування – використання різних способів візуалізації у процесі їх навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

**Режим виконання:** фронтальний, робота в парах

*Match the pictures with the prepositions of location.*

<https://learningapps.org/display?v=p26zgzsq321>





*Describe one classroom from the pictures, using the prepositions of location and your classmate should sketch this classroom on paper. Then change the roles.*



**2.2 Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати когнітивні стратегії.**

### **Вправа 12**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you are the school president and you have been invited to a meeting to discuss the rules of your school. Speak your mind concerning different rules that pupils should follow using the phrases of giving your opinion. You can use the following key phrases:*

To wear school uniform,

to come to school on time,

Pupils should turn off their mobile phones because...

To take selfies at school

It is forbidden to...

To bring pets...

To shoot video and post it on TikTok during school breaks

**NB!****Express your opinion beautifully**

To easily express your thoughts and make your speech logical, don't forget to use the following phrases:

In my opinion

It seems to me

It goes without saying that

From my point of view

To my mind

As far as I am concerned

**Вправа 13**

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Мета: навчити учнів використовувати когнітивну стратегію – швидке читання тексту з метою отримання необхідної інформації під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you studied at school in Britain. But now you have returned to Ukraine. Your classmates would like to know about British schools. Answer their questions using the information from the text which you need to scan.*

*Here are their questions:*

1. What types of schools exist in Great Britain?
2. Do British pupils have the opportunity to study in schools for free?
3. When do children start to go to school in Great Britain?
4. What are the peculiarities of studying in British schools?
5. How and when do pupils complete compulsory education at school?

**British schools**

In Great Britain education is compulsory for all children from 5 to 16 years of age. There are private schools, boarding schools, grammar schools and state schools in Britain. All state schools in Britain are free, and schools provide their pupils with books and equipment for their studies. 90% of schools are co-educational in Great Britain. That means that boys and girls are taught together in the same class.

At the age of 5 children go to infant school. They don't have real lessons. Children play and learn through playing. From 7 to 11 pupils attend junior school where they begin to study different school subjects.

At the age of 11 most pupils go to comprehensive schools, which give general or vocational education. These schools accept children of all abilities without entrance exams.

At the age of 16 pupils take national exam called GCSE (General Certificate of Secondary Education) and then they can leave school if they wish. This is the end of compulsory education.

### **Вправа 14**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів використовувати когнітивну стратегію – відбирати лексичний матеріал, що необхідний для висловлювання у процесі навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you are not satisfied with your school rules (use of mobile phone, school uniform, start time of the first lesson, number of homework etc.) and you are going to make your claims at a school meeting. Choose from the given phrases the ones that are suitable for expressing your dissatisfaction and use them in your short monologue.*

There's nothing worse than...	That's so disappointing!
One thing that really upsets me...	I'm tired of...
I'm convinced that...	What a pity!
What I want to say is that ...	What a let-down!

#### **NB!**

#### **Be polite!**

- You should express your dissatisfaction politely.
- Respect your partner's opinion.
- Choose phrases to express dissatisfaction according to the situation (formal or informal).

### **2.3 Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати компенсаторні стратегії.**

#### **Вправа 15**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвиток вмінь застосовувати на практиці компенсаторну стратегію – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: індивідуальний.

*You participate in a meeting where teachers and pupils talk about the ideal school. Describe your ideal school. The following key words and phrases will help you.*

- Well-equipped classrooms (computers, Wi-Fi, schemes and pictures, interactive white boards, modern furniture and interior etc.)
- Lesson should start at...
- Teachers (well qualified, kind, fair, enthusiastic, creative, understanding)
- Extracurricular activities (swimming, drama club, dance club, football, basketball etc.)
- To have a busy school life (events, concerts, competitions etc.)

*After your speech you are asked a question, the meaning of which you don't understand. Write phrases or questions which help you to ask for clarification.*

Ex. I didn't catch the question. Would you mind repeating it?

## **Вправа 16**

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати компенсаторну стратегію – адаптація висловлювання до свого рівня володіння ІМ у процесі навчання будувати власні висловлювання на рівні мікромонологу.

Режим виконання: фронтальний.

*Your English teacher asked you to talk to primary school students about the importance of learning English. Fill in the substitution table and tell elementary school students about the process of learning English.*

To learn English	is necessary	because	...
Learning English	is	a complex process in which	...
English lesson	is	a place where	...

To improve your English	you	should	...
			...

**NB!****Take into account your intellectual abilities**

To make it easier for you to communicate in a foreign language, adapt your speech to your abilities.

- use simple sentences
- formulate your thoughts in a grammatically and lexically simplified form.
- use synonyms
- describe difficult phrases, sentences in other words

Етап тренування стратегій у комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу.

**III група вправ, націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань.**

**3.1 Підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати стратегії запам'ятовування.**

**Вправа 17**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів самостійно використовувати стратегію запам'ятовування – групування матеріалу за певною ознакою у процесі їх навчання створювати власні монологічні висловлювання та навчити їх підбивати підсумки щодо ефективності використаної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*You are taking part in an interview which is called «What school subjects do pupils like most of all? ». Use memory strategy to recall lexical material on the topic «School subjects» and tell us about your favourite school subject.*

*In the table «My useful strategy» tick off whether the memory strategy (grouping of material on the basis of a common feature) is effective for you or not.*

My useful strategy	
Memory strategy	<input type="checkbox"/> Effective <input type="checkbox"/> Not effective

- |   |  |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• grouping of material on the basis of a common feature</li> </ul> |  |
|---|--|

### Вправа 18

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння в учнів самостійно використовувати стратегію запам'ятовування – створення семантичних карт під час їх навчання створювати висловлювання на рівні монологу та навчити їх індивідуально визначати ефективність обраної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you are studying in an American school. Your classmates would like to know about Ukrainian schools. Recall semantic maps with lexical material on the topic «School» and tell them about your Ukrainian school.*

*In the table «My useful strategy» tick off whether the memory strategy (creating semantic maps) is effective for you or not.*

My useful strategy	
Memory strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• creating semantic maps</li> </ul>	<input type="checkbox"/> Effective <input type="checkbox"/> Not effective

### Вправа 19

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів самостійно на практиці використовувати стратегію запам'ятовування – використання різних способів візуалізації у процесі їх навчання створювати монологічні висловлювання та навчити їх робити висновки щодо ефективності обраної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*You have a friend from America. You communicate with him by voice messages in a Telegram. He would like to know how classrooms look like in Ukrainian schools. Describe your classroom using the prepositions of location. Recall pictures with apples to use the prepositions of location correctly.*

*In the table «My useful strategy» tick off whether the memory strategy (use of different visualization methods) is effective for you or not.*

My useful strategy	
Memory strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of different visualization methods</li> </ul>	<input type="checkbox"/> Effective <input type="checkbox"/> Not effective

### 3.2 Підгрупа вправ для розвитку вмінь самотійно застосовувати когнітивні стратегії.

#### Вправа 20

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів самотійно застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання створювати особисті монологічні висловлювання та навчити їх індивідуально визначати наскільки ефективною була обрана стратегія.


Режим виконання: індивідуальний.

*You often attend an English-speaking club where you discuss different topics. Today you are talking about various school rules. Express your opinion on school rules which you have in your school. Use cognitive strategy to make your speech logical, coherent and beautiful.*

#### NB!

- Don't be afraid to forget the word or phrase. You can always use a synonym.
- Don't be afraid to make mistakes. It is impossible to master the language without making mistakes.
- Speak slowly, clearly and persuasively

*In the table «My useful strategy» circle a cheerful smiley if you like the strategy which you used, and if you don't like it, choose a sad smiley.*

My useful strategy	
Cognitive strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of fixed expressions and clichés</li> </ul>	

#### Вправа 21

Тип: комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів використовувати когнітивну стратегію – швидке читання тексту з метою отримання необхідної інформації у процесі їх навчання створювати власні монологічні висловлювання та навчити їх підбивати підсумки щодо ефективності використаної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*Scan the text and compare Mary's school with yours.*



My name is Mary. I'm fourteen years old. I go to Graveny Comprehensive School in London. It is a large secondary school where many well qualified teachers work. I go to school from Monday to Friday. Lessons start at nine o'clock. There is a twenty-minute break at 10:30, after the second lesson, and pupils stop for lunch at one o'clock. Some pupils go home but most of them eat at school. Afternoon lessons start at 1:45 and finish at 3:45.

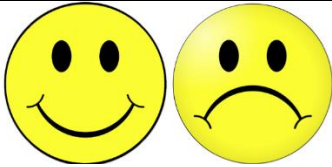
All pupils study the same subjects until they are fourteen. At fourteen pupils choose the subjects which they need for the national GCSE (General Certificate of Secondary Education) exams. I have chosen seven subjects. I study English, Maths, German, Biology, Chemistry, IT and English Literature. My classmates chose different subjects so we don't have many lessons together but we are still in the same form.

Pupils have a very active life in my school. There are a lot of different clubs in my school. For example, football club, basketball club, dance club, tennis, box, ballet, science club, music club and others. After school I go to a dance club.

I like my school because it is a place where I have found my friends, where I always learn something new, where I develop myself and communicate with interesting people.

*In the table «My useful strategy» circle a cheerful smiley if you like the strategy which you used, and if you don't like it, choose a sad smiley.*



My useful strategy	
Cognitive strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• quick reading of the text to get the necessary information</li> </ul>	

### Вправа 22


Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів самотійно використовувати когнітивну стратегію – відбирати лексичний матеріал, що необхідний для висловлювання у процесі навчання будувати висловлювання на рівні монологу та навчити їх обирати найефективніші стратегії для себе.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you are a teacher and today you are speaking at a parents' meeting. Tell them about the school rules which their children must follow. Use phrases and words that are appropriate for the formal style of communication.*

*In the table «My useful strategy» circle a cheerful smiley if you like the strategy which you used, and if you don't like it, choose a sad smiley.*

My useful strategy	
Cognitive strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• selecting lexical material according to the type of speech</li> </ul>	

### 3.3 Підгрупа вправ для розвитку вмінь самотійно застосовувати компенсаторні стратегії.

#### Вправа 23

Тип: комунікативна, продуктивна.

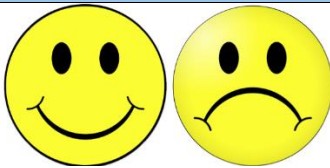
Мета: розвиток вмінь використовувати самотійно компенсаторну стратегію – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання будувати висловлювання на рівні монологу та обирати найефективніші стратегії для себе.

Режим виконання: індивідуальний.

*You participate in a competition to become a school principal. One of the tasks of this competition is to prepare a speech on the topic "The ideal school is a myth or reality." Describe your ideal school.*

*After your speech, you were asked if the Summerhill School is an example of an ideal school? How would you answer this question?*

*In the table «My useful strategy» circle a cheerful smiley if you like the strategy which you used, and if you don't like it, choose a sad smiley.*

My useful strategy	
Compensatory strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• clarification of some unknown words or phrases</li> </ul>	

## Вправа 24

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів самостійно застосовувати компенсаторну стратегію – адаптація висловлювання до свого рівня володіння ІМ у процесі навчання будувати висловлювання на рівні монологу та визначати найефективніші стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

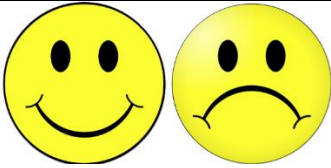
*You have a friend who wants to learn English. Tell him about your experience in learning English.*

### **NB!**

#### **Don't reinvent the wheel**

- ✓ It is better to use simple sentences, formulate thoughts in grammatically and lexically simplified form in order to feel confident in expressing your thoughts and avoid many mistakes.

*In the table «My useful strategy» circle a cheerful smiley if you like the strategy which you used, and if you don't like it, choose a sad smiley.*

My useful strategy	
Compensatory strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of simple sentences, formulating thoughts in grammatically and lexically simplified form</li> </ul>	

### Вправа 25

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Мета: навчити учнів аналізувати використані стратегії та обирати найвдаліші в опануванні ММ.

Режим виконання: індивідуальний.

*Look through the table «Direct Learning Strategies» and tick off the strategies that were useful and effective for you in mastering monologue speech. Explain your choice.*

Direct Learning Strategies	
<u>Memory strategies</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>• grouping of material on the basis of a common feature</li> <li>• creating semantic maps</li> <li>• using of different visualization methods</li> </ul>	
<u>Cognitive strategies</u> <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of fixed expressions and clichés</li> <li>• quick reading of the text to get the necessary information</li> <li>• selecting lexical material according to the type of speech</li> </ul>	
<u>Compensation strategies</u>	

<ul style="list-style-type: none"> <li>• clarification of some unknown words or phrases</li> <li>• using of simple sentences, formulating thoughts in grammatically and lexically simplified form</li> </ul>	
--	--

### Topic «Sport in our life»

Етап представлення можливих стратегій під час формування вмінь ММ на рівні фрази та надфразової єдності.

**І група вправ для ознайомлення із запропонованими вчителем стратегіями.**

**1.1 Підгрупа вправ для ознайомлення із стратегіями запам'ятовування.**

#### Вправа 1

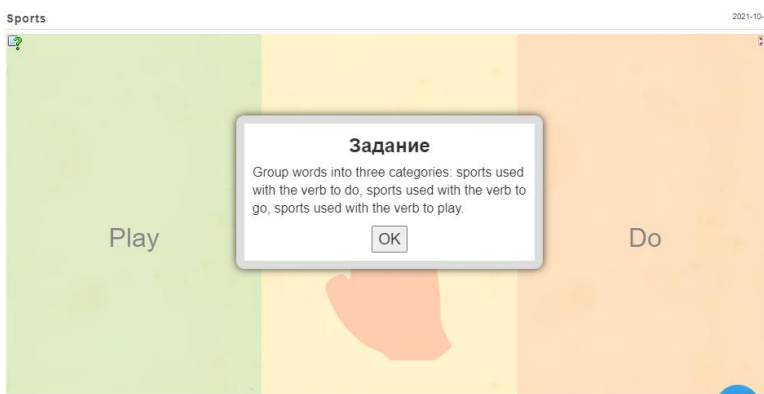
Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із стратегією запам'ятовування – групування матеріалу за певною ознакою у процесі їх навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний , робота в парах.

*To make it easier to remember words and phrases, group them into three categories: sports used with the verb to do, sports used with the verb to go, sports used with the verb to play.*

<https://learningapps.org/display?v=pwa5jya5c21>



*Answer the following questions:*

1. *What is your favourite kind of sport?*
2. *What kind of sport do you like to go in winter?*
3. *What kind of sport do you like to play in summer?*
4. *What kind of sport should you do every day to be healthy?*

**NB!****Refresh your memory**

- ✓ **Play** is used with ball sports or competitive games.
- ✓ **Go** is used with sports which end -ing.
- ✓ **Do** is used with non-team sports that do not need a ball.

**Вправа 2**

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із стратегією запам'ятовування – створення семантичних карт під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*One British magazine conducts a survey. They would like to know what sports are the most popular among teenagers. Look at the semantic map, choose the kind of sport that you like most of all and explain your choice. Use the following pattern.*

*I think that \_\_\_\_\_ is the best example of active rest. It is \_\_\_\_\_ sport. You need \_\_\_\_\_, \_\_\_\_\_ to do this kind of sport. \_\_\_\_\_ helps to be healthy and keep fit.*

**NB!****What is a semantic map?**

Semantic map is a graphic scheme which helps to visualize the information that you need to remember. For example, new words, phrases, grammar rules, information for your monologue or dialogic speech.

**Components of the semantic map:**

- Key concept word (ex. sports)
- Categories (ex. winter sports, water sports, team sports)
- Additional information (ex. equipment)

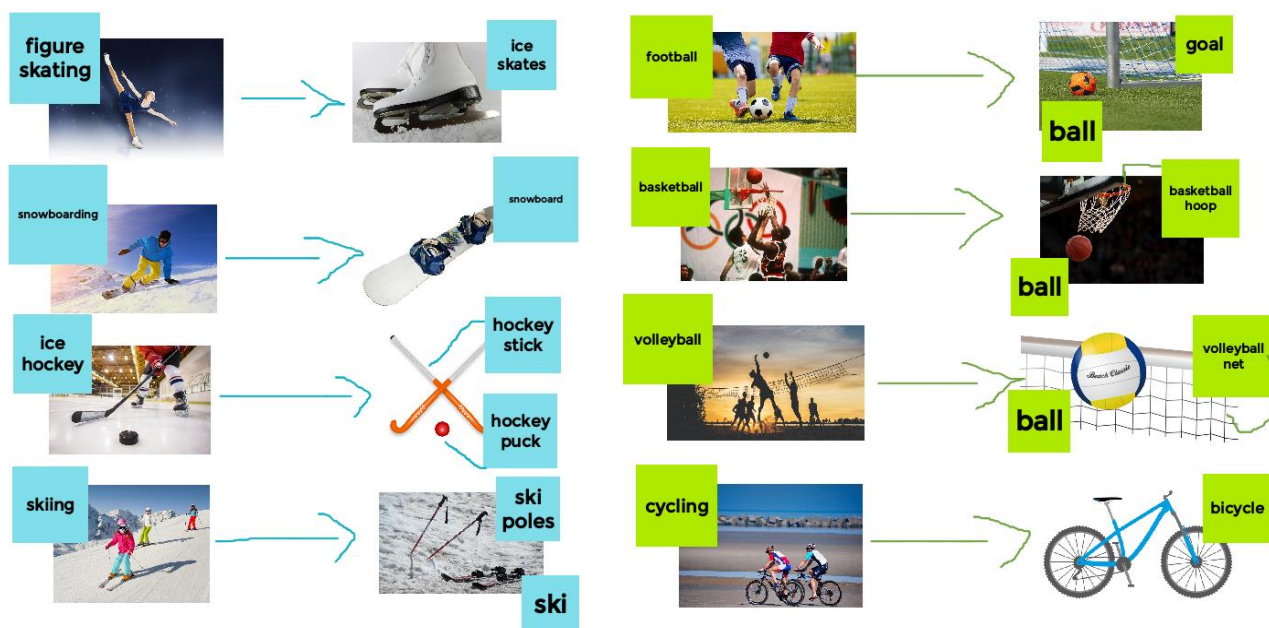
**Вправа 3**

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із стратегією запам'ятовування – використання різних способів візуалізації під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний, робота в парах.

*Imagine that you are a sportsman/sportswoman who is being interviewed. Tell us what kind of sport you do and what equipment you need for this sport. Use the following pictures.*

**NB!****Learn words easily!**

Use different pictures, images and photos to memorize new words and phrases faster.

- ✓ Write a word or phrase on the picture that depicts that word or phrase.
- ✓ Attach this picture to a place that often catches your eye.
- ✓ Every time when you look at this picture you will revise the word or phrase.

## 1.2 Підгрупа вправ для ознайомлення із когнітивними стратегіями.

### Вправа 4

Тип: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний, робота в парах.

*You were invited to a TV program «The Most Popular Ukrainian Sportswomen» where you need to tell about your favourite sportswoman. Connect sentences with the help of linking words and phrases and read your version of the story about the Ukrainian sportswoman Elina Svitolina.*

*Here are some linking words and phrases which can help you to make your speech logical and express your point of view:*

<i>Moreover</i>	<i>In my opinion</i>
<i>By the way</i>	<i>It seems to me</i>
<i>Besides</i>	<i>Without any doubts</i>
<i>What's more</i>	<i>It goes without saying</i>



Elina Svitolina is my favourite sportswoman. She is a Ukrainian tennis player. She is a very famous sportswoman not only in Ukraine but also in the world. Elina Svitolina has a lot of awards. In 2021, she won the Olympic bronze medal at the 2020 Summer Olympics. She became the first to win a medal in tennis for Ukraine. Elina Svitolina is a great example to follow. She is a very beautiful woman with a strong character. She is hardworking, persistent and purposeful. Elina Svitolina is the pride of Ukraine.

### **Вправа 5**

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із когнітивною стратегією – швидке читання тексту з метою отримання необхідної вам інформації під час навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you are conducting a survey «The Most Popular Ukrainian Sportsmen and Sportswomen». Scan the following texts and say who is Valeria and Dan's favorite sportsman/sportswoman and why they adore them.*



**NB!**

When you scan the text, you should read it quickly, not trying to understand every word but just trying to catch the information that you need.



Hi! My name is Valeria. Rhythmic gymnastics is my passion. I dream of becoming an Olympic champion in this kind of sport. That's why, my favourite sportswoman is Hanna Rizatdinova. She is a Ukrainian rhythmic gymnast. At first glance it may seem that she is a very delicate and gentle girl, but in reality she is very strong, hardworking and persistent. Since childhood, she has worked hard to become an Olympic champion. As a result, she is the Olympic bronze medalist, a two-time World All-around medalist and a two-time European All-around bronze medalist. In one word, Hanna Rizatdinova is a hero for me.



Hello! My name is Dan. I'm a big football fan. Andriy Shevchenko is my favourite sportsman. He is a former professional football player. He played for Dynamo Kyiv, AC Milan, Chelsea and the Ukraine national team. Now Andriy Shevchenko is a head coach of the Ukraine national team. Without any doubts, he is a very famous sportsman. He has a brilliant sports career. Andriy Shevchenko has a lot of awards. He won the UEFA Champions League in 2003, various league and cup titles in Ukraine, Italy and England. All these achievements characterize him as a persistent, strong and purposeful sportsman. I have a great desire to meet Andriy Shevchenko and say that I admire him.

## Вправа 6

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів із когнітивною стратегією – відбір лексичного матеріалу необхідного для висловлювання у процесі навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you are a teacher and you are talking to your pupil on the topic «Is sport important in our life? ». Choose words from the blue box that will help you to answer the question «Is sport important in our life? ». Explain your point of view.*

*T: Sport is important in our life because.../ Sport is not important in our life because...*

lift your spirits, help to relieve stress, take a long time, make you feel strong and healthy, make you nervous, be active, increase the number of diseases, give a lot of energy, help to keep fit, be harmful to health, build your character, increase confidence, help to relax, increase emotional stress.

### 1.3 Підгрупа вправ для ознайомлення із компенсаторними стратегіями.

## Вправа 7

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів з компенсаторною стратегією – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: фронтальний, робота в парах.

*Imagine that you are at a conference dedicated to different sports. After your speech you are asked a few questions. Answer the following questions:*

- *What's your favourite kind of sport?*
- *Do you like extreme sports?*
- *What sports are extreme for you?*
- *Have you ever tried bungee jumping?*
- *Do you want to try kayaking?*

**NB!**

If you do not understand the content of the questions, ask for clarification. The following questions will help you.

- Could you repeat the question, please?
- Sorry, I don't know what you mean by «bungee jumping»?
- Could you explain the word «kayaking»?
- I'm sorry, could you say that again?

**Вправа 8**

Тип: некомунікативна, репродуктивна.

Мета: ознайомити учнів з компенсаторною стратегією – адаптація висловлювання до свого рівня володіння ІМ у процесі навчання об'єднувати раніше вивчені зразки мовлення у висловлювання на рівні фрази та надфразової єдності.

Режим виконання: індивідуальний, фронтальний.

*Imagine that you are taking part in an English language competition. You need to read the text and retell its content. The text contains sentences which are long and difficult for you. Rephrase the following sentences into simple sentences and read them.*

1. It is common knowledge that doing exercises is very useful for you, but let's be honest, sometimes it is very difficult to find motivation to work out that's why different fitness instructors identify some reasons for working out.

---

2. When you work out, your body produces endorphins, which give you a rush of euphoria and happiness and it means that exercise can completely change your mood and as a result you will feel better after a workout than you did before it.

---

3. Exercise makes you feel confident, it means that exercise can give you a feeling of confidence from being comfortable with your body and appearance, without any doubts, awareness of this can help you in your social or work life.

---

4. Exercise makes you feel strong, fit and healthy. Every day, the 20 minutes on the treadmill get easier, the dumb-bells seem lighter and at these moments you feel a great

sense of achievement, a great feeling when you are doing what you could not do before and you understand that this is the result of your hard work.

Етап тренування представлених стратегій у комунікації з допомогою штучних опор під час формування вмінь ММ на рівні мікромонологу

**II група вправ, розрахована на практичне використання стратегій у складанні мікромонологів.**

**2.1 Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати стратегії запам'ятовування.**

### **Вправа 9**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів використовувати стратегії запам'ятовування – групування матеріалу за певною ознакою у процесі їх навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you are in an English-speaking summer camp. Your new friend is interested in your favourite sports that you like doing each season. Tell him/her about these types of sports using the table with grouped words and following the outline.*

1. Your favourite sport that you do at any time of year.
2. Sports that you like to go in winter. Reasons why you like these winter sports.
3. Summer sports that you like to play most of all. Equipment required for these summer sports.
4. Sport that you do every day. Reason why you do this sport every day.

<b>Play</b>	<b>Go</b>	<b>Do</b>
basketball	cycling	aerobics
football	dancing	yoga
volleyball	hiking	gymnastics
hockey	swimming	athletics
soccer	ice-skating	exercise

tennis	running	
golf	skiing	

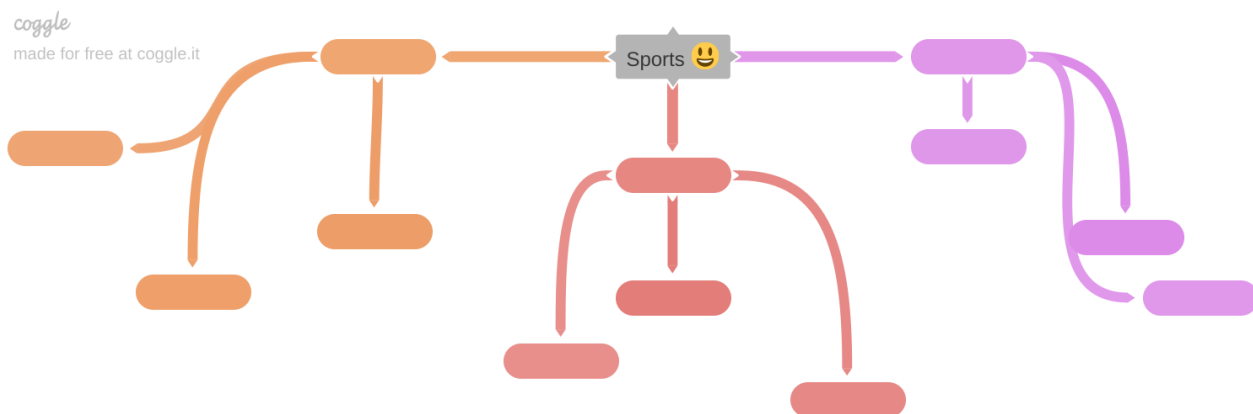
### Вправа 10

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів використовувати стратегії запам'ятовування – створення семантичних карт під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: індивідуальний.

*Teachers and pupils of your school have organized a week dedicated to sports education. You need to make a semantic map where the word «sports» is a key concept word. Then tell your classmates about your favourite kind of sport using your semantic map.*



### Вправа 11

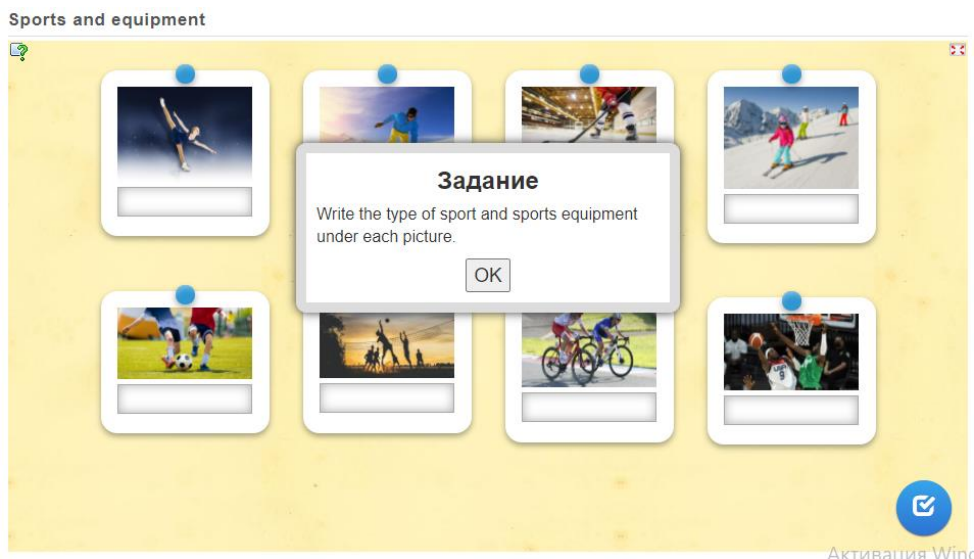
Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів користуватися стратегією запам'ятовування – використання різних способів візуалізації у процесі їх навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: робота в парах

*Write the type of sport and sports equipment under each picture.*

<https://learningapps.org/display?v=py8ewei321>



*Play the game «Guess the Sports! ». Choose a type of sport and describe it. Your classmates have to guess this type of sport. Pictures from Learning apps will help you.*

## **2.2 Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати когнітивні стратегії.**

### **Вправа 12**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: фронтальний.

*You were invited to a TV program «The Most Popular Ukrainian Sportsmen and Sportswomen». Tell about your favourite sportsman/sportswoman using his/her profile.*

#### **NB!**

#### **Express your opinion beautifully**

To easily express your thoughts and make your speech logical, don't forget to use the following words and phrases:

In my opinion

It seems to me

It goes without saying that

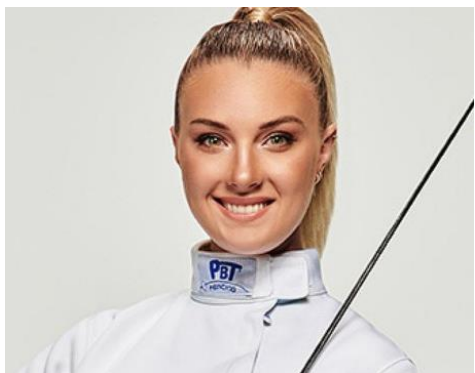
Without any doubts

Moreover

By the way

Besides

What's more



**Full name:** Olha Kharlan

**Occupation:** fencer

**Nationality:** Ukrainian

**Born:** 4th September, 1990, Mykolaiv

**Awards:** a bronze medal at the 2012 Summer Olympics, a bronze medal at the 2016 Summer Olympics, a four-time World champion and five-time European champion.

**Personal details:** long blond hair, green eyes, tall, slim.

**Hobbies:** dancing, drawing



**Full name:** Zhan Beleniuk

**Occupation:** wrestler

**Nationality:** Ukrainian

**Born:** 24th January, 1991, Kyiv

**Awards:** a gold medal at the 2016 European Wrestling Championships, the silver medal at the 2016 Summer Olympics in Rio de Janeiro, a gold medal at the 2020 Summer Olympics in Tokyo.

**Personal details:** short black hair, brown eyes, tall, strong

**Hobbies:** politics

### Вправа 13

Тип: комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Мета: навчити учнів використовувати когнітивну стратегію – швидке читання тексту з метою отримання необхідної інформації під час навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you go to a British school. Your classmates are interested in Ukrainian sportsmen and sportswomen. Scan the text and tell them about Ukrainian athletes using the information from the text and following the outline.*

1. *Athletes who made Ukraine famous all over the world.*
2. *Sportsmen and sportswomen who won medals at the 2020 Summer Olympics in Tokyo.*
3. *Your favourite Ukrainian athletes.*

Sports sphere is well developed in Ukraine. Ukrainian sportsmen and sportswomen win prizes in international and Olympic competitions. They become world stars and glorify Ukraine all over the world. Sportsmen and sportswomen who made Ukraine famous are Lilia Podkopayeva, Sergey Bubka, Oleksandr Usyk, Vitali Klitschko and Wladimir Klitschko, Andriy Shevchenko, Vita Semerenko and Valentyna Semerenko, Inessa Kravets, Yana Klochkova and others.

Nowadays these athletes have been replaced by a young and ambitious generation of sportsmen and sportswomen who continue to raise Ukraine in the world standings. Among the famous young athletes are Zhan Beleniuk, Mykhailo Romanchuk, Elina Svitolina, Daria Bilodid, Stanislav Horuna and others. They got the best awards at the 2020 Summer Olympics in Tokyo.



Daria Bilodid is a Ukrainian judoist. She won the bronze medal at the 2020 Summer Olympics in Tokyo. She is a very beautiful young girl who, thanks to her persistency and hard work, broke the record, becoming a world champion in judo at the age of 17.





Mykhailo Romanchuk is a swimmer. He is very talented Ukrainian sportsman. He is only 25 years old but he has already set national and Olympic records and won the silver medal at the 2020 Summer Olympics in Tokyo.



Stanislav Horuna is a Ukrainian sportsman who does karate. He won the bronze medal at the 2020 Summer Olympics in Tokyo. Moreover, he is not only a great athlete but also a practicing lawyer. Stanislav Horuna shows that a person can achieve the highest results due to his strength of character and persistency. Without any doubts, he is the best in his field.

All these and other Ukrainian sportsmen and sportswoman are Ukrainian heroes. They prove that everything is possible in life. You just have to work hard to succeed.

#### **Вправа 14**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів використовувати когнітивну стратегію – відбирати лексичний матеріал, що необхідний для висловлювання у процесі навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: індивідуальний.

*Your friend doesn't like to do sport. You have to convince your friend that sport is important in his/her life. Choose from the given phrases the ones that are suitable for persuasive speech and convince your friend to do sport.*

It is quite obvious that... People all over the world understand that... Everyone is absolutely certain that... That's so disappointing! I'm tired of...	It is vitally important that... Clearly, ... Others agree that... I'm angry about... I'm not convinced that... I'm not sure that...
--	--

**NB!****Be convincing!**

- ✓ State your position politely
- ✓ Be confident in your words
- ✓ Prove your idea
- ✓ Use persuasive phrases

### 2.3 Підгрупа вправ для розвитку вмінь використовувати компенсаторні стратегії.

#### Вправа 15

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвиток вмінь застосовувати на практиці компенсаторну стратегію – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання будувати висловлювання на рівні мікромонологів.

Режим виконання: індивідуальний.

*Nowadays different extreme sports are very popular among teenagers. Describe the extreme sport that you want to try. Make use of the words and phrases from this table. If you don't know the meaning of the word or phrase from the table, ask for clarification.*

Extreme sports	Equipment	Reasons to do extreme sports
surfing	surfboard,	to get adrenaline
water rafting	swimsuit	to relieve stress
snorkeling	rafting boat,	to overcome fear
wakeboarding	life jacket,	to lift your spirits
skydiving	helmet,	to boost self esteem
snowboarding	diving mask,	to test the strength of character
motorcycle racing	snorkel,	to see unusual beautiful places

	wakeboard, goggles, skydiving jumpsuit, parachute, snowboard, gloves, motor cycle	to try something new and unusual
--	---	----------------------------------

### Вправа 16

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна.

Мета: навчити учнів застосовувати компенсаторну стратегію – адаптація висловлювання до свого рівня володіння ІМ у процесі навчання будувати власні висловлювання на рівні мікромонологу.

Режим виконання: фронтальний.

*Imagine that you are a fitness instructor who is invited to school to talk to teenagers about sport. Fill in the table describing the reasons for working out. Using your table, explain to teens what can motivate them to work out.*

Reasons for working out		
<i>Exercise can change your mood</i>	<i>Exercise makes you feel confident</i>	<i>Exercise makes you feel strong, fit and healthy</i>

#### **NB!**

#### **Take into account your intellectual abilities**

To make it easier for you to communicate in a foreign language, adapt your speech to your abilities.

- use simple sentences
- formulate your thoughts in a grammatically and lexically simplified form.
- use synonyms
- describe difficult phrases, sentences in other words

Етап тренування стратегій у комунікації з допомогою природніх опор під час формування вмінь ММ на рівні монологу.

**ІІІ група вправ, націлена на практичне використання стратегій у створенні монологічних висловлювань.**

**3.1 Підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати стратегії запам'ятовування.**

### **Вправа 17**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів самостійно використовувати стратегію запам'ятовування – групування матеріалу за певною ознакою у процесі їх навчання створювати власні монологічні висловлювання та навчити їх підбивати підсумки щодо ефективності використаної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*You are taking part in an interview which is called «What sports are the most popular among teenagers each season? ». Use memory strategy to recall lexical material on the topic «Sports» and tell us about sports that you like doing each season.*

*In the table «My useful strategy» tick off whether the memory strategy (grouping of material on the basis of a common feature) is effective for you or not.*

My useful strategy	
Memory strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• grouping of material on the basis of a common feature</li> </ul>	<input type="checkbox"/> Effective <input type="checkbox"/> Not effective

### **Вправа 18**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння в учнів самостійно використовувати стратегію запам'ятовування – створення семантичних карт під час їх навчання створювати висловлювання на рівні монологу та навчити їх індивідуально визначати ефективність обраної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you are studying in a British school. Your classmates would like to know about your favourite kind of sport. Recall semantic maps with lexical material on the topic «Sports» and tell them about your favourite sport.*

*In the table «My useful strategy» tick off whether the memory strategy (creating semantic maps) is effective for you or not.*

My useful strategy	
Memory strategy • creating semantic maps	<input type="checkbox"/> Effective <input type="checkbox"/> Not effective

### **Вправа 19**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів самостійно на практиці використовувати стратегію запам'ятовування – використання різних способів візуалізації у процесі їх навчання створювати монологічні висловлювання та навчити їх робити висновки щодо ефективності обраної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you are a sportsman/sportswoman invited to the program «All about sport». Recall pictures from Learning Apps and tell the audience about the sport that you are passionate about.*

*In the table «My useful strategy» tick off whether the memory strategy (use of different visualization methods) is effective for you or not.*

My useful strategy	
Memory strategy • using of different visualization methods	<input type="checkbox"/> Effective <input type="checkbox"/> Not effective

### **3.2 Підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати когнітивні стратегії.**

#### **Вправа 20**

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів самостійно застосовувати одну із видів когнітивних стратегій – використання клішованих фраз у контексті під час навчання

створювати особисті монологічні висловлювання та навчити їх індивідуально визначати наскільки ефективною була обрана стратегія.


Режим виконання: індивідуальний.

*You often attend an English-speaking club where you discuss different topics. Today you are talking about Ukrainian sportsmen and sportswomen. Tell about your favourite Ukrainian athlete. Use cognitive strategy to make your speech logical, coherent and beautiful.*

**NB!**

- Don't be afraid to forget the word or phrase. You can always use a synonym.
- Don't be afraid to make mistakes. It is impossible to master the language without making mistakes.
- Speak slowly, clearly and persuasively.

*In the table «My useful strategy» choose thumbs-up if you like the strategy and if you don't like it, choose thumbs-down.*

<b>My useful strategy</b>	
Cognitive strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of fixed expressions and clichés</li> </ul>	

**Вправа 21**

Тип: комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Мета: розвивати вміння учнів використовувати когнітивну стратегію – швидке читання тексту з метою отримання необхідної інформації у процесі їх навчання створювати власні монологічні висловлювання та навчити їх підбивати підсумки щодо ефективності використаної стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.


*You go to a British school. Next week you will have an extracurricular event dedicated to sports education. Your teacher gave you the task to tell your classmates about the Olympic Games and Ukrainian Olympic athletes. To prepare your report, at first scan the text and fill in the table. Then tell us about the Olympic Games and some of the Ukrainian athletes who won medals at the 2020 Summer Olympics in Tokyo.*

The Olympic Games are..	Sports are represented in the Summer Games and in the Winter Games	The first Olympic Games	The 2020 Summer Olympic Games

The Olympic Games are the biggest international sports event, in which thousands of athletes participate in a variety of competitions. The Games are held in different countries once every four years. The Olympics include the Summer Games and the Winter Games. Different sports are represented in these Games. The Summer Games include gymnastics, swimming, baseball, basketball, boxing, cycling, judo, soccer, water polo, wrestling and others. The Winter Games include ice skating, skiing, figure-skating, ice hockey, biathlon, bobsleds and others. The list of Olympic sports can be changed. It means that popular new sports are added to the Games. For example, skateboarding, sport climbing, surfing, karate and BMX freestyle were added to the Summer Olympics in Tokyo.

The International Olympic Committee is responsible for organizing the Games and oversees the host city's preparations. In the Olympic Games athletes compete for gold, silver and bronze medals. Gold medal is awarded for first place, silver medal is awarded for second place and bronze medal is awarded for third place. The first Olympic Games were held in ancient Greece and most recently the postponed 2020 Summer Olympics were celebrated in 2021 in Tokyo.

*In the table «My useful strategy» choose thumbs-up if you like the strategy and if you don't like it, choose thumbs-down.*

My useful strategy	
Cognitive strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• quick reading of the text to get the necessary information</li> </ul>	

## Вправа 22

Тип: комунікативна, продуктивна.


Мета: розвивати вміння учнів самостійно використовувати когнітивну стратегію – відбирати лексичний матеріал, що необхідний для висловлювання у процесі

навчання будувати висловлювання на рівні монологу та навчити їх обирати найефективніші стратегії для себе.

Режим виконання: індивідуальний.

*You have a younger brother/sister who is lazy and doesn't want to do sport. Convince him/her that sport is important in his/her life. Use phrases and words that are appropriate for persuasive speech.*

*In the table «My useful strategy» choose thumbs-up if you like the strategy and if you don't like it, choose thumbs-down.*

My useful strategy	
Cognitive strategy • selecting lexical material according to the type of speech	

**3.3 Підгрупа вправ для розвитку вмінь самостійно застосовувати компенсаторні стратегії.**

### Вправа 23

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: розвиток вмінь використовувати самостійно компенсаторну стратегію – роз'яснення незрозумілого слова чи фрази у процесі навчання будувати висловлювання на рівні монологу та обирати найефективніші стратегії для себе.


Режим виконання: індивідуальний.

*Imagine that you have a lesson with a native speaker where you discuss the question «What sports do you consider extreme? » Express your point of view describing these extreme sports.*

*After your speech, you were asked if paragliding is an example of extreme sport? How would you answer this question?*

*In the table «My useful strategy» choose thumbs-up if you like the strategy and if you don't like it, choose thumbs-down.*



My useful strategy	
Compensatory strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• clarification of some unknown words or phrases</li> </ul>	

### Вправа 24

Тип: комунікативна, продуктивна.

Мета: навчити учнів самостійно застосовувати компенсаторну стратегію – адаптація висловлювання до свого рівня володіння ІМ у процесі навчання будувати висловлювання на рівні монологу та визначати найефективніші стратегії.

Режим виконання: індивідуальний.


*Your friend is sometimes lazy and can miss training in a fitness club. Share your experience with him and tell your friend what motivates you to do sports.*

#### **NB!**

#### **Don't reinvent the wheel**

- ✓ It is better to use simple sentences, formulate thoughts in grammatically and lexically simplified form in order to feel confident in expressing your thoughts and avoid many mistakes.

*In the table «My useful strategy» choose thumbs-up if you like the strategy and if you don't like it, choose thumbs-down.*

My useful strategy	
Compensatory strategy <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of simple sentences, formulating thoughts in grammatically and lexically simplified form</li> </ul>	

### Вправа 25

Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Мета: навчити учнів аналізувати використані стратегії та обирати найвдаліші в опануванні ММ.

Режим виконання: індивідуальний.

*Look through the table «Direct Learning Strategies» and tick off the strategies that were useful and effective for you in mastering monologue speech. Explain your choice.*

<b>Direct Learning Strategies</b>	
<p><u>Memory strategies</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• grouping of material on the basis of a common feature</li> <li>• creating semantic maps</li> <li>• using of different visualization methods</li> </ul>	
<p><u>Cognitive strategies</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• using of fixed expressions and clichés</li> <li>• quick reading of the text to get the necessary information</li> <li>• selecting lexical material according to the type of speech</li> </ul> <p><u>Compensation strategies</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• clarification of some unknown words or phrases</li> <li>• using of simple sentences, formulating thoughts in grammatically and lexically simplified form</li> </ul>	

## SUMMARY

The graduation project focuses on formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7<sup>th</sup> grade pupils of secondary school.

The actuality of the research of the problem of learning-strategic competence formation in the English language monologue speech of 7<sup>th</sup> grade pupils at secondary schools is caused by a number of factors.

In Ukraine, there are intensive changes in all spheres of life, the demand for employees who are fluent in various foreign languages, especially English, is on its way up. In this regard, the main attention in the field of education is paid to foreign language learning. This involves the formation of foreign language communicative competence, which is aimed not only at acquiring knowledge, developing and improving skills, but also at using them in the process of English language communication.

One of the components of the foreign language communicative competence is the competence in monologue speech. The formation of competence in monologue speech is important, as pupils are to be able to express their thoughts fluently, to communicate easily in different circumstances and areas of communication. The problem of monologue speech as a type of speech activity has been studied by such scientists as A. Alkhazishvili, F. Batsevych, O. Bigych, G. Boretska, N. Borysko, M. Derkacheva, S. Nikolaeva, O. Ustymenko, V. Skalkin and others.

In addition to the formation of the competence in monologue speech, it is important to form learning-strategic competence. In 2020, the challenge for all countries of the world, including Ukraine, was the spread of coronavirus disease (COVID 19), which dramatically affected all then spheres of life thus bringing changes the educational process. All the participants of the educational process had to face with distance learning. As a result, they had to learn how to work online. In this regard, independent learning coordinated by the teacher came to the fore. During such studying, it turned out that many pupils do not know how to use the strategies of learning-strategic competence in learning a foreign language. They do not have well-

developed skills and abilities to choose and use the most effective learning strategies in accordance with educational goals and individual characteristics, independently control the correctness of this choice, seek help or ask for clarification, reduce anxiety and overcome various difficulties in learning foreign language.

The problem of forming learning-strategic competence is overviewed by many scientists, who studied various aspects of learning-strategic competence in the context of mastering the foreign communicative competence. Among them are O. Bigych, N. Bilonozhko, N. Borysko, O. Brusyanina, Yu. Hudyma, I. Zadorozhna, L. Kareva, N. Koryakovtseva, T. Oliynyk, L. Yagenich, M. Canale & M. Swain, J. M. O'Malley & A. U. Chamot, R. Oxford and others. For example, I. Zadorozhna formulated the theoretical and methodological principles of organizing pupils' independent work to master the foreign communicative competence. Yu. Hudyma described the methodological principals of learning-strategic competence formation in English teachers' dialogic speech. Among foreign scholars, R. Oxford made a significant contribution to the study of formation of learning-strategic competence, developing one of the first classifications of strategies in which direct strategies include memory strategies, cognitive and compensatory, and indirect strategies include social, affective and metacognitive.

However, scientists have not actively studied the problem of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary schools. A survey conducted among 7th grade pupils showed that the level of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech among pupils is low. Survey data shows that 70% of pupils think that they rarely learn different types of strategies in English lessons, but most of them 86% want to learn new strategies and practice previously learned strategies.

Taking into consideration the psychological research of such scientists as L. Bozhovich, I. Bulakh, L. Vygotsky, D. Elkonin, I. Zimnyaya, M. Savchyna, O. Skrypchenko and others we can say that adolescence is the best period to begin the formation of educational autonomy and learning-strategic competence. During this period, pupils show the great desire to be independent, autonomous in all areas of their

activities. Therefore, 7th grade pupils are very interested in mastering learning-strategic competence in the English language monologue speech.

Thus, the problem of learning-strategic competence formation in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary schools requires a detailed study.

**The actuality of the research work** is caused by:

- age and psychological characteristics of 7th grade pupils, which have a great influence on the effective formation of learning-strategic competence in the English language monologue;
- insufficient level of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils and lack of research on its formation;
- the need to develop a scientifically based methodology for the formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school.

**The object of the research work** is the process of learning-strategic competence formation in the English language monologue speech of teenagers of secondary schools.

**The subject of the study** is the methodology of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary schools.

**The major aim of the paper** is to provide a theoretical explanation and practical development of the technology of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school.

**To achieve the aim set, the following tasks are to be fulfilled:**

- 1) to define the content and structure of the learning-strategic competence in the English language monologue speech;
- 2) to consider linguo-psychological particularities of monologue speech as a type of speech activity;
- 3) to compile a psychological portfolio of 7th grade pupils of secondary schools;

- 4) to classify the strategies learning-strategic competence comprises;
- 5) to determine the methodological potential of prompt cards as a means of forming learning skills;
- 6) to analyze the stages of formation learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school;
- 7) to develop the subsystem of exercises for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school;
- 8) to conduct an experimental study of the process of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school;
- 9) to develop guidelines on how to efficiently organize the process of forming learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school.

**To solve the above set tasks, the following research methods were applied:** *theoretical methods* – analysis, synthesis and generalization of the main information from national and foreign sources in the field of psychology, pedagogy, linguistics, methodology of foreign language teaching as well as current curricula, modern English textbooks for 7th grade pupils of secondary school in order to characterize content and structure of learning-strategic competence in the English language monologue speech, to define the linguopsychological features of monologue speech as a type of speech activity, and to model the learning process with application of the offered technique and argumentation of the created subsystem of exercises; *empirical methods* – conducting a questionnaire of 7th grade pupils of secondary school to investigate the frequency of use of prompt cards in English lessons and a methodological exploratory experiment to test the effectiveness of the proposed methodology; *statistical methods* – interpreting the results of a methodological experiment in order to verify the effectiveness of the proposed methodology.

**The scientific novelty** of the study consists in the following.

1) for the first time the methodology of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary schools has been theoretically substantiated, practically worked out and experimentally tested; the difference between instruction and prompt cards is considered, methodological potential of prompt cards as means of forming learning skills is defined, the stages of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech are indicated and methodological recommendations for organizing work on formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school are formulated;

2) theoretical preconditions for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school are systematized;

**The theoretical significance** of the work accounts for the systematization of theoretical preconditions for the formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school; determination of the methodological potential of prompt cards as means of forming learning skills and developing the subsystems of exercises for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school.

**The practical significance** of the work is defined by the selection of educational material for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school; the development of a subsystem of exercises for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school on the material of the themes "School life" and "Sport in our life" in providing methodological recommendations for organizing work on formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school.

**The structure of the research work** comprises an introduction, three chapters, conclusions, list of sources, supplements and summary in English.

The graduation project showed up the theoretical generalization, the developed subsystem of exercises and methodological recommendations for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school.

1. Scientists' scientific researches are considered and as a result the concept of «learning-strategic competence» is revealed. Together with Yu. Hudyma we define «learning-strategic competence» as the ability and readiness of the subject of study to conscious, successful and independent learning and management of the process of foreign language communication which involves setting goals, communicative tasks, self-control and self-assessment, as well as the speaker's ability to compensate for the lack of language skills, speech and social experience of communicating in a foreign language during the conversation.

2. Linguopsychological features of monologue speech as a type of speech activity are characterized and it is found out that from the linguistic point of view monologue speech differs in complexity and diversity of sentences, completeness of utterances with the use of expressive means. From a psychological point of view, monologue speech is characterized by unidirectionality, coherence, subjectivity, relative continuity, contextuality and consistency.

3. The psychological characteristics of 7th grade pupils, who are in early adolescence, are analyzed. Adolescence is a difficult period, characterized by qualitative changes in the intellectual and emotional spheres. In the personal sphere, adolescents have a need for self-affirmation, equal and trusting communication with peers and adults, in the cognitive sphere there is an active development of thinking, memory and attention. Adolescents' main activity is learning. The influence of adolescents' psychological characteristics on formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech is determined.

4. The concept of «strategy» is revealed and the classification of strategies is given on the basis of research of representatives of the Kiev methodological school, headed by S. Nikolaeva, and R. Oxford's research. The following strategies are identified: direct strategies (memory strategies, cognitive and compensatory



strategies); indirect strategies (metacognitive, affective and social strategies). In our study, we focused on direct strategies, because we think that they are basic, and the choice of a group of direct strategies is determined by the age group of 7th grade pupils.

5. The concept of «prompt cards» is explained, the difference between the prompt cards and the instruction is determined. It is found out that the student's book «English» for the 7th grade pupils of secondary school by O. Karpyuk and the student's book «English» for the 7th grade pupils of secondary school by A. Nesvit include an insufficient number of prompt cards. Analyzing the structure of prompt cards, requirements for their creation and classification, we identified the methodological potential of prompt cards as a means of developing learning skills and as a result, we clarified the appropriateness of their use in English lessons. They encourage pupils to work independently in class, provide an opportunity to choose how to work with educational material, form an independent, conscious and self-motivated pupil who is able to organize his/her learning activities effectively and knows how to work with educational material.

6. It is determined that learning-strategic competence is an integrated competence, which is formed in parallel with the competence in monologue speech and as a result the main stages of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech are identified: 1) the stage of presenting strategies during the formation of monologue speech skills at the level of phrase and supra-phrase unity; 2) the stage of training the presented strategies in communication with the help of artificial supports during the formation of monologue speech skills at the level of micro monologue; 3) the stage of training strategies in communication with the help of natural supports during the formation of monologue speech skills at the level of monologue.

7. We proposed a subsystem of exercises for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school, which consists of: I group of exercises is aimed at acquaintance with the strategies proposed by the teacher, which will help to develop monologue speech skills (subgroup of exercises for acquaintance with memory strategies, subgroup of exercises for acquaintance with cognitive strategies, subgroup of exercises for

acquaintance with compensatory strategies); II group of exercises is aimed at practical use of strategies in compiling micro monologue (subgroup of exercises for the development of skills to use memory strategies, subgroup of exercises for the development of skills to use cognitive strategies, subgroup of exercises for the development of skills to use compensatory strategies); III group of exercises is aimed at the practical use of strategies in creating monologues (subgroup of exercises to develop skills to apply memory strategies, subgroup of exercises to develop skills to apply cognitive strategies, subgroup of exercises to develop skills to apply compensatory strategies).

8. The experimental research of the process of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school is developed. As a result, it is discovered that formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school is effective with a provision that the developed subsystem of exercises is introduced into the educational process.

9. According to the results of the research work, methodical recommendations for formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school are formulated. It is found out that teachers should take into account the requirements of the current curriculum, European recommendations, also they should know the prerequisites for formation of learning-strategic competence, stages of formation learning-strategic competence and psychological characteristics of adolescent pupils. Methodical recommendations will help teachers to make the process of formation of learning-strategic competence in the English language monologue speech of 7th grade pupils of secondary school effective.